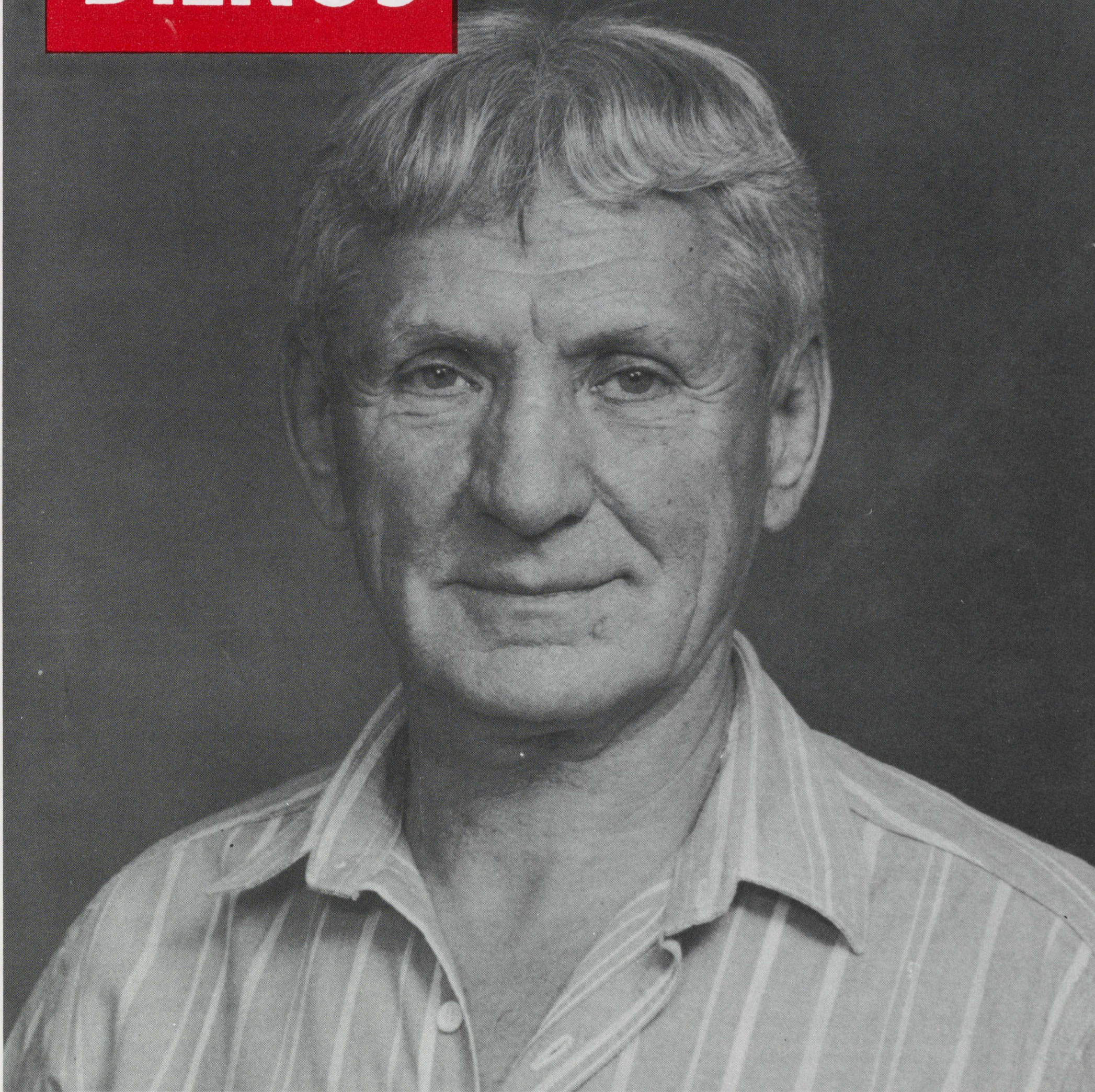

L I E T U V I U

DIENOS

PETRAS MAŽELIS, AKTORIUS, REŽISORIUS, MENININKAS

LITHUANIAN DAYS

MAY

1988

1988 M. GEGUŽĖS MĖN.

*****

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

*****

1988, Gegužės Nr. 5 (385)
May, 1988 No. 5 (385)

*****

Eina XXXVIII metai Volume XXXVIII

“LIETUVIŲ DIENOS” YRA SUJUNGTOS SU “KALIFORNIJOS LIETUVIŲ”, LEISTU 1946-49 M.
“LITHUANIAN DAYS” IS COMBINED WITH
“CALIFORNIA LITHUANIAN,” PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D.
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from “Lithuanian Days”
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

“LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.”

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

FRONT COVER

Petras Maželis

was born in Utena, Lithuania. Graduated from high school in Utena, attended Academy of Agriculture in Dotnuva, and the Conservatory of Music in Kaunas.

Petras Maželis is a distinguished theatrical producer and director in exile. A very talented person, he is also an artist (oil and sculptures) a singer (former operetta star), a dancer, a stage decorator and a costume designer.

Recently he was awarded a prize by the U.S. Lithuanian Community for his outstanding achievements in the Lithuanian theatre.

He has produced and directed numerous plays in the Lithuanian community of Cleveland, where he has lived since arriving in the U.S. in 1949. On occasion, he has been invited to direct Lithuanian Opera productions in Chicago.

After retiring from HIGHBEE's department store in Cleveland, where he was “artist for special events” for 13 years, he moved in 1984 to Los Angeles, California, to work as a director with the Los Angeles Lithuanian Theatre Group, staging several successful plays. With his production of “Valdovas” by V. Putinas, he toured New York, Boston, Cleveland, San Francisco, Toronto, Canada, and Chicago where he won two awards: one for directing and another for staging.

Maželis started his Lithuanian cultural activities early in his life, in independent Lithuania, while serving in the Armed Forces, in 1938. For his activities he was decorated with a medal of the Order of the Duke Gediminas the Great.

This year he is celebrating 50 years of Lithuanian cultural activity, which still continues in Los Angeles, California. *VRP*

Padėka prez. R. Reagan'ui

Ryšium su prezidento Reagan'o lankymusi Maskvoje, Lietuvos atstovas Vašingtone paprašė Valstybės sekretorių perduoti prezidentui gilia padėką už jo tvirtą laikyseną žmogaus teisių klausimu ir už sudarytą progą Nijolei Sadūnaitei ir Antanui Terleckiui su juo pasimatyti ir jam įteikti raštą apie esamą padėtį sovietų okupuotose Pabaltijo valstybėse.

Lietuvos atstovas pridūrė, kad šis prezidento mostas padarė gilų išpūdį visiems, kuriems rūpi Pabaltijo kraštų likimas.

Vašingtonas,

1988 m. birželio mėn. 12 d.

Amerikos Radijo stotis Miunchene

ieško lietuvių skyriui

redaktorius

Jis turi gerai mokėti lietuvių kalbą žodžiu bei raštu ir anglų kalbą. Pageidautinas patyręs žurnalistas, mokąs dar rusų bei kitą svarbesnę Vakarų Europos kalbą.

Pareiškimus siųsti šiuo adresu:
RFE/RL Inc, Recruitment Office
Oettingenstr. 67, D-8000 Munich 22

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

J. K.	Įvyko stebuklas.....	3
	Spaudoj ir gyvenime.....	4
	Knygų lentynoje.....	4
Vytautas Plukas	Maželio laumės juosta.....	5
	Naujų knygų lentynoje.....	9
	Granata Lietuvos parnase.....	10
Salys Šemerys	Eilėraščiai.....	11
Petras Rimkūnas	Juoda skepetaitė.....	12
Valerija Baltušienė	VIII-oji premijų šventė	
	Ramiojo vandenyno pakrantėje.....	14
A. Š.	Iš laiškų redakcijai.....	15

ENGLISH SECTION

Petras Maželis.....	2	
Rūta Skirius	Interview with Lea D'Agostino.....	16
	Aftermath of February Attacks on Believers in Lithuania.....	19
	Six Senators Ask President to meet With Lithuanian Activists.....	19
Dr. Konnie J. Savickus	Memories of Lithuania.....	20
	WTBS Offers Disinformation Saga On The USSR.....	21
	Balts Remind Gorbachev Of Genocide, Ask For Reparations.....	21

*****
Cover Photo by —V. R. Plukas

Viršelio nuotrauka V. R. Pluko

*****

“Lietuvių Dienų” metinis piknikas įvyks rugsėjo 4 d., sekmadienį, Šv. Kazimiero parapijos patalpose, vyks ir L. D. loterija; kun. J. Domeika, pasižymėjęs dailininkas (Tucson, Arizona) pažadėjo nutapyti paveikslą.

AUKOS

Lietuvių Dienoms paremti

Po 100 dol. — Dr. M. Namikas, dr. A. Kudirka
Po 60 dol. — A. Jonynas
Po 50 dol. — A. Markevičius
Po 30 dol. — I. Mališka
Po 20 dol. — V. Dovydaitis
Po 10 dol. — A. Čepulis, A. Čepulis, MD, V. Gerulaitis, A. Lapinskas, V. Šimoliūnas
Po 5 dol. — A. Balsys, J. Juodis, J. Karmuža, kun. R. Kasauskas, A. Milius, S. Skobeika
Visiems aukotojams, parėmusiems
“Lietuvių Dienas” nuoširdus AČIŪ!
A. Skirius — Leidėjas

Vykdydamas popiežiaus Pijaus XII pavedimą, bet prieš okupacinės valdžios valią, 1957 metų Kalėdų naktį, dalyvaujant dviem kunigams, vysk. Teofilijus Matulionis privačioje koplytėlėje Birštone vyskupu pakonsekraavo švento gyvenimo kuniga Vincentą Sladkevičių. Lietuvos Bažnyčia tuo metu, postalinistiniame laikotarpyje, išgyveno savo istorijoje sunkiausias dienas. Kunigui Sladkevičiui reikėjo Dievo ikvėptos drąsos tokiose sąlygose priimti Kaišiadorių vyskupo pareigas, ir tai reiškė — atsistoti prieš viską naikinančią valdiško ateizmo jėgą ir tikėtis atsilaikyti. Tą konfrontacijos disproporciją simbolizavo naujojo vyskupo labai mažas ūgis ir silpna sveikata.

Vyskupas Matulionis su naujai konsekruotu vyskupu padarė mandagumo vizitą kulto reikalams valdžios įgaliotiniui Justui Rugieniui. Mandagumo vizitas tapo iššūkiu komunistinei sistemai:

“Tavo iškeptas vyskupas vyskupijos nevaldys”, grubiai tarė Rugienis. Vysk. Matulionius protestuojant dėl valdžios kišimosi į Bažnyčios vidaus reikalus, Rugienis pakartojo:

“Tai tavo ant buksyro ištemptas vyskupas vyskupijos nevaldys”.

Sladkevičius vyskupijos nevaldė beveik 25 metus. Rugienis turėjo laikiną galią. Bet DIDŽIOJI GALIA 1982 metais jį triumfališkai gražino į Kaišiadorių vyskupiją, o Rugienis nuėjo į istorijos šiukšlyną.

Iš tremties į gimtąją Lietuvos kampelį grįžęs, ingresso pamoksle vysk. Sladkevičius kalbėjo: “Čia mano tėvo ir motinos žemė, čia mano tėvų pėdos ir mano kaip vaiko pėdos”. Jo 25-rių metų likimo bičiulis, tremtinys vyskupas Julijonas Steponavičius jam linkėjo: “Ir pagaliau linkiu, kad aukos ir kančios išbandytas, švietstum tvirtiesiems savo kunigams drąsa ir ištikimybė, o silpniuosius ir abejojančius stiprintum”. Gi “Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika” (nr. 54) tą įvykį galėjo taip aptarti: “Vyskupo Vincento Sladkevičiaus ingresas yra viena iš didžiausių Lietuvos Katalikų Bažnyčios pergalių, pagrįstų didelėmis aukomis”.

Vyskupo Steponavičiaus linkėjimai išsipildė. Ir būdamas ištrėmimo, ir grįžęs į vyskupijos valdytojo pareigas, mažas ūgiu, bet didelis dvasia, vysk. Vincentas Sladkevičius ramiai, bet tvirtai ir ištvermingai, sutiko viską naikinančią valstybinio ateizmo bangą ir atsilaikė. Kovodamas už žmogaus teises ir religines laisves, pasirašinėjo peticijas, rašė protestus, priešinosi neteisėtiems valdžios reikalavimams, žodžiu ir raštu parodydamas jų klastingą veidmainystę ir nunuogindamas siekiamą tikslų niekšišumą.

Išėivija iki šiol nėra supratusi vieno kovojančios Lietuvos Bažnyčios epizodo, kur vysk.

Iš tremties grįžusį vysk. V. Sladkevičių (viduryje) iškilmingai sutinka Kaišiadoryse 1982 m. VIII. 8 d.

Bishop V. Sladkevičius' (center) return from exile is celebrated in Kaišiadorys, Aug. 8, 1982.

IVYKO STEBUKLAS

*Vincentas Sladkevičius,
aukos ir kančios išbandytas vyskupas,
paskirtas kardinolu*

Sladkevičius suvaidino panašų vaidmenį kaip partizanų vadas Juozas Daumantas-Lukša, kuris išaiškino į partizanus infiltruotą NKVD agentą ir išgelbėjo partizanų vadovybę nuo sulikvidavimo vienu smūgiu 1947 m. sausio 18 d.

Panašią klastą Lietuvos Bažnyčiai komunistai ruošė aštuntos dekadės pradžioje. Buvo suplanuota 1981 metais vyskupais konsekruoti tris valdžios pasiūlytus kandidatus. Vatikanas buvo ant ribos tuos kandidatus priimti. Klastai pridengti, tremtinys vyskupas buvo spaudžiamas vadovauti valdžios sudarytai kunigų delegacijai į Eucharistinį kongresą Philadelphijoje. Vyskupas atsisakė. Bet po kongreso Lietuvoje buvo paskelbtos konsekracijos datos. Trys kandidatai net pradėjo prieš-konsekracines rekolekcijas ir iškilmėse dalyvauti pakvietė visus vyskopus ir vyskupijų valdytojus. Bažnyčiai ištikimieji dvasiškiai ir tikintieji buvo apimti baimės. Lietuvos bažnytinė hierarchija iškart būtų atsidūrusi ateistinės valdžios rankose. Toje kritiškoje valandoje, 1981 m. spalio 20 d. į kvietimą atsakė vyskupas Sladkevičius: “Nuoširdžiai atsiprašydamas pranešu, kad iškilmėse... negalėsiu dalyvauti...”

Šventimų skubotumas mums kelia rimtą įtarimą, kad norima tik pasinaudoti mumis, o mūsų reikalą vėl nustumti tolyn. Nėra abejonės, kad būtų labai gražus ir reikšmingas solidarumo gestas, jei jūs visi trys oficialiai pareikštumėte savo pageidavimą atidėti šventinimus iki to laiko, kai sukliudytieji broliai pradės eiti jiems skirtas pareigas”.

Š. Tėvas valdžios kandidatų nebeatvirtino ir Lietuvos Bažnyčia lengviau atsikvėpė, tačiau ateistinės valdžios spaudimas į vyskupą Sladkevičių nesiliovė. 1983 metais, jam jau esant Kaišiadoryse, viename religinių bendruomenių atstovų susirinkime “raudonasis vyskupas” Petras Anilionis kalbėjo: “Tas vyskupas Sladkevičius, — tai ne joks vyskupas. Jį vyskupu padarė Birštono klebonijos virtuvėje. Be to jis buvo labai antitarybiškai nusiteikęs, tai ir gyveno Paberžėje”.

Tai nuomonė Bažnyčios persekiotojo, bolševiko, kuris nueis Rugienio pėdomis. Gi “klebonijos virtuvėje padaryta” vyskupą Vincentą Sladkevičių popiežius Jonas Paulius II 1988 m. gegužės 29 d. paskyrė kardinolu. Įvyko stebuklas, kokio nesitikėjo net didžiausi optimistai nei tėvynėje, nei išėivijoje. Sladkevičiaus vardas sklinda visame žemės rutulyje ir peržengia istorinio laiko ribas.

Pirmasis tikras lietuvis kardinolas (gal bus buvęs kardinolu “in pectore”) eina Viešpaties nurodytu keliu, ir su juo eina kovojanti Lietuvos Katalikų Bažnyčia ir tikinčioji lietuvių tauta. Su jo grįžimu į Kaišiadorių vyskupiją, Bažnyčia ir tauta atsitiesė, o su paskyrimu kardinolu — prasidėjo nauja era Lietuvos ir lietuvių gyvenime.

Negalima laukti, kad naujojoje eroje sumažėtų Lietuvoje tautinė ir religinė spauda, tačiau Jo Eminencijos kardinolo Vincento Sladkevičiaus tartus žodžius greičiau išgirs pasaulis. kalbant apie Lietuvą, iš Kaišiadorių į visą kraštą plis vilties ir paguodos spinduliai, o į kardinolo buveinę kryps tautos vaikų akys. Kardinolo išvykos į užsienį primins pasauliui Lietuvos pavergimą, o jo apsilankymai išėivijų bendruomenėse (kai tokių bus) žadins išėivijos tautinį pasididžiavimą ir religinį atsinaujinimą.

Pagaliau mums, išėiviams, vyskupo Sladkevičiaus pakėlimas į kardinolus turėtų priminti, kad bendravimo su Lietuva pastangos pirmoje vietoje turi krypti į tuos, kurie pavergtame krašte kovoja dėl tautos laisvės ir religinių bei kitų žmogaus teisių, o ne į režimo ramsčius, ir kad mūsų visų rūpesčiai ir darbai Lietuvos laisvės labui nėra tik Sizifo akmens ritimas į kalną. Tai įrodė garbingas lietuvis, vyskupas, o dabar kardinolas Vincentas Sladkevičius.

(J. K.)

DARBININKAS

Lietuviškos knygos reikalais

“Lietuva — okupuotas kraštas, ir joks čia stebuklas, kad ir jos leidyklos — komunistinės valdžios institucijos, kurių tiesioginė paskirtis — per grožinius kūrinius skleisti marksistinė-komunistinę ideologiją, ne koki kitoki, o tarybinį internacionalizmą, su šaknimis rauti iš žmonių sąmonės nacionalizmo “piktžolės”. Visas šių leidyklų darbas tam, kad klestėtų ne kokia nors kita, o tik tarybinė Lietuva, mažoji didžiosios Rusijos sesuo.

... Komunistai nei sekunde nepamiršta ideologinio karo, kurio bombos — žodžiai, sprogdinantys mintis.

... Rusiškojo komunizmo ideologams spausdintas žodis pagal kovinį rangą yra antroje vietoje “po nenugalimosios tarybinės armijos”. Jeigu neišsivaizduojama gausi sovietų kariuomenė Kremliams diktatoriams reikalinga ne tiek nuo išorės priešų apsiginti, kiek tvirtai “už gerklės” laikyti “draugišką” tautų šeimą “tautų kalėjime”, tai sovietinė literatūra, kokiom kalbom bebūtų spausdinama, turi labai panašius tikslus — įkalinti žmonių mintį į sovietinių dogmų ceļę. Išeivijos rašytojai, bendradarbiaujantys su sovietinėm leidyklom, panašėja į jaunuolius, iš didelės meilės Lietuvai susigalvojusius eiti tarnauti į sovietinę armiją.

Tad dauguma emigracijoje gyvenančių rašytojų nenori bendradarbiauti su komunistinėmis leidyklomis, kuriant “šviesų, tarybinį Lietuvos rytojų” ir jos “tarybinę kultūrą”. Šie rašytojai netoleruoja Lietuvos okupacijos, nepitaria lietuvių literatūros sovietinimui. Didžiojo cenzūros inkvizitoriaus siautėjimui, luošinančiam plunksnos brolių mintį. Vienintelis nebylus išėivijos rašytojų protestas — ignoruoti sovietinių leidėjų pasiūlymus. Kitų išraiškos galimybių nedaug. Tiesa, tėvynėje šie rašytojai praranda daug skaitytojų, tačiau negali iš gyvenimo tik imti, tenka ir prarasti. Be to, menas — ne adata, šiene nepasimes. Ateis laikas ir jų kūriniams.

Tačiau išėivijoje yra dalis, tokių inteligentų, kurie galvoja, jog gimtinės komunizmas mielesnis jau vien dėl to, kad yra lietuvišku veidu. Tie žmonės užmiršta, kad Kainas su Abeliu taip pat buvo broliais. Spausdindami savo kūrybą komunistų leidyklose, tiki, jog, naudodamiesi okupanto paslaugomis, kartu su “broliais lietuviams” kuria sovietinės Lietuvos kultūrą. Nežinia kaip su ta kultūra, bet į istorijos puslapius išrašo tik ne į pačius garbingiausius.

(E. Nazaraitė)

Knyga tada klesti, kai ją perka, kai ji reikalinga žmogaus gyvenime, kai atsiranda dvasinių vertybių ilgesys. Ar neįdomu sužinoti apie ką rašo mūsų rašytojai, kokias problemas jie paliečia. Jie turi visišką laisvę, kai tos kūrybinės laisvės jau neturi pavergtoje Lietuvoje gyveną rašytojai. Valdžia ten nusako, ką turi rašyti ir kaip.

Tad laisvėje gyvenančių rašytojų knygos gauna visai naują įprasminimą — jos papildo lietuviškąją kūrybą, ją padaro turtingesnę, pilnesnę.

Mėgstame kalbėti apie materialines vertybes, jas labiausiai vertiname, saugojame. Materialinės vertybės padeda mum išvirtinti visuomenėje, suteikia mums svorį.

Pagaliau daiktai ir turtas reikalauja globos, priežiūros. Tada ir nebelieka laiko lietuviškos kūrybos dėmesiui.

O vis dėlto lietuviškos knygos labai reikia. Knygos parodo mūsų kultūros lygį. Jos sukaupia lietuvišką žodį ir jį apsaugo, ir mūsų laiką konservuoja ateičiai. Tad reikia ieškoti būdų, kaip ją išleisti, kaip paskleisti, reikia padidinti skaitytojų eiles. Kadaisė buvome beraščiai, dabar esame “beskaičiai” — nebesistengiame lietuviškai skaityti.

Knygos padėtimi pirmiausia turi susirūpinti didieji veiksniai — Lietuvių Bendruomenė, Lietuvių Fondas, Tautos Fondas ir kitos didybės bei galybės. Leidyklom reikia finansinės paramos.

Svarbiausia reikia plėsti skaitytojų ratą, reikia sukelti didesnę dėmesį savai kūrybai.

***

PRISIUSTA PAMINĖTI

“Čekisto naguose”, Broniaus Daunoro, 11 psl. Spausdino “Nida”, Anglijoje. Kaina 7.50 dol.

P. Bagdono “*Likimo antspaudas*”, eilėraščiai. 114 psl. Kaina 5 dol. Išleido Kražiškių Samburis, Čikagoje.

Knygos skyrius “*Ka šerdis prabela*” — poezija žemaitiškai.

L. Šimutis (L. Šilelis) *Ilgesio valandėlės*. eilėraščiai. 1988. 227 psl. Leidėjai: L. ir Zita Šimučiai, 3551 W. 98 St., Evergreen Park, IL 60642.

M. Kazakevičiūtė-Butkienė, *Noriu grįžti prie Nemuno*. Eilėraščiai. Viršelį piešė, iliustravo ir išangos žodį parašė P. Jurkus. 120 psl.

Knyga nepardavinėjama. Ji tik dalijama bičiuliams bei pažįstamiems. Jei koks poezijos mėgėjas norėtų gauti, prašau kreiptis į leidėją: Vacys Butkus, 56 Steatmbeat Road, Great Neck, N.Y. 11024.

KNYGU LENTYNOJE

Du knygos pavidalo atminimo paminklai

Savo mirusius įvairiai pagerbiame, jų atminimui statomi paminklai, skiriamos pinigų sumos kultūrinei ar visuomeninei veiklai paremti, finansuojamas knygų išleidimas, isteigiamos stipendijos, duodamos premijos ir pn.

Čia turime du atvejus, kad artimieji išleido mirusiųjų eilėraščius: L. Šimučio “Ilgesio valandėlės” ir M. Butkienės “Noriu grįžti prie Nevėžio”.

“Leonardas Šimutis (1892-1975) žymus visuomenės veikėjas, publicistas, buvęs Lietuvos seimo narys ir ilgametis Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas, Draugo dienraščio redaktorius...” Aktyviai dalyvavo žygiuose į Vašingtoną. Jam esant ALT pirmininku JAV kongresas pradėjo minėti Vasario 16. Visi Šimučio darbai ir nuopelnai trumpai sunku paminėti. Už juos jis apdovanotas Lietuvos D. L. Kunigaikščio Gedimino ir Popiežiaus ordinais. Kelių organizacijų garbės narys. Apie tai knygoje plačiai rašo J. B. Laučka.

L. Š. pasižymėjo kaip jautrus prakalbų sakytojas. Turėjo jautrią širdį. Mintims išsakyti ir jausmams išlieti rašė eilėraščius. Jų prirašė ir išspausdino šimtus. Rengė ir norėjo išleisti rinkinį. Nespėjo. Dabar, išleido sūnus Leonardas ir jo žmona Zita.

Knygoje L. Š. tematiką aptaria Ap. P. Bagdonas. Jo nuomone, šio rinkinio eilėraščiuose atsispindi ano meto nuotaikos, “jausmai” ir idėjos, kuriomis gyveno “senoji išėivija”... Literatūrinės vertės jie neturi. Daug verčiau būtų buvę išleisti to tiek daug lietuvių ir Lietuvai nusipelnusio asmens monografija. Reikia manyti, kad ateityje tai bus padaryta.

***

M. K. Butkienė (1903-1986) baigusi Kazimieriečių vadovaujamą seminariją Kaune buvo pradžios mokyklos mokytoja. Karo metu vyras V. Butkys ištojo į rinktinę — ateinas frontas juodu išskyrė: vyras pasitraukė į Vakarus, žmona liko Lietuvoje, daug vargo, kėlėsi iš vietos į vietą, kad išvengtų tremties į Sibirą. 1977 m. vyro kviečiama atvyko į J.A.V.

Visą gyvenimą mėgo rašinėti. Jos raštų-eilių ir prozos yra spausdinę nepriklausomos Lietuvos laikraščiai. Tai dailiai surašytos eilutės be literatūrinių pretenzijų, išreiškiančios asmenines nuotaikas, religinius jausmus, tėvynės meilę. Surinkęs išleido vyras V. Butkys, padėdamas P. Jurkaus ir A. Šalčiaus. Jurkus ir pailiustravo.

Įdomu pažymėti, kad knyga nepardavinėjama — besidomintieji ją gali gauti dovanai iš leidėjo — vyro V. Butkio atsiuntus savo adresą. Tai, sakytume, pavyzdys ir kitiems, ir gyviems eilėraščių rašytojams, neturintiems literatūrinių ambicijų.

(J. B.)

Neseniai, užkandęs kiniečių restorane ir sulaužęs "pranašystės" pyragaitį, Petras Maželis rado popierio skiautėlę su įrašu: "Greitai gausi pripažinimą, kurio užsipelnei."

Ir kas galėtų užginčyti, kad ta "pranašystė" nebuvo tiksli? Šių metų, gegužės mėnesio 15 dieną, Los Angeles, Kalifornijoje, jam buvo įteikta J.A.V. Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos skirta teatro premija "... už inasą i lietuvių išėivijos sceninę kūrybą", (įrašas jam įteiktoje plakėje).

*****

Petro Maželio kultūrinė veikla prasidėjo Nepriklausomoje Lietuvoje 1938 metais, tęsėsi Vokietijoje ir, vėliau, Amerikoje. Tebesitęsia ir dabar prie Ramiojo vandenyno krantų — Kalifornijoje.

Šįmet jis švenčia savo kultūrinės lietuviškos veiklos penkiasdešimtmetį.

Petras Maželis daugelio talentų žmogus: turi gražų tenoro balsą, piešia paveikslus, kuria skulptūras. Jis — teatro scenos dekoratorius, režisoriaus, aktorius, šokėjas, kostiumų eskizų kurėjas, — trumpai tariant, kūrybingas visų teatro šakų menininkas.

Jo namuose kabo irėmintas dokumentas, išsaugotas per visas odisėjas, liudijantis P. Maželio nuopelnus dar jaunystėje. Dokumente įrašyta: "Eilinis Petras Maželis už nuopelnus Lietuvai apdovanojamas D.L.K. Gedimino ordino medaliu". Medalis buvo jam įteiktas 1938-ais metais, Vasario 16-tosios proga, tarnaujant Lietuvos kariuomenėje. Tai apdovanojimas, kuriuo Maželis, kaip retas iš mūsų, gali su pagrindu didžiutis. Dabar šalia jo pakabins ir kitą — gautą iš J.A.V. Lietuvių Bendruomenės. Nuo pirmojo, Lietuvoje gauto, žymenio iki paskutinio tęsėsi 50-ties metų lietuviško kultūrinio darbo kelias, nesibagęs nė dabar.

*****

Baigęs Utenos gimnaziją Petras, būdamas valdininku dar studijavo Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijoje, rengėsi agronomo profesijai, kol buvo pašauktas atlikti karinę prievolę. Šaoningai įstojo i Auto Rinktinę — norėjo susipažinti su automobilių varikliais, naudojamais ir traktoriams; jau tada galvojo apie būsimą Lietuvos ūkio mechanizaciją, suprato savo ateities uždavinį — prisidėti prie Lietuvos pažangos.

Auto Rinktinėje, mokomąją kuopą baigęs pirmuoju, buvo apdovanotas sidabrinium laikrodžiu, kurio viršelyje buvo įgraviruotas prez. A. Smetonos atvaizdas. (Deja, tą brangią atminimą dovana "nusavino" amerikiečių kariai, jam karo metu bėkėliaujant Vokietijoje...)

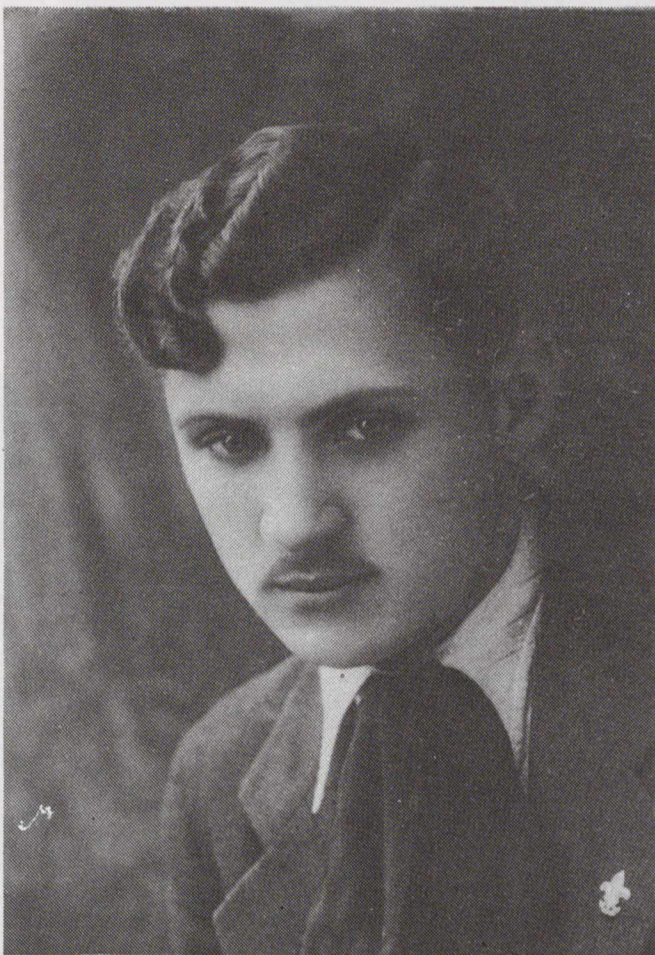
Auto Rinktinėje Maželio gabumus pastebėjo jo viršininkas majoras Bronius Bartkūnas. Pasakoja jo duktė Aldona Juodvalkienė, dabar gyvenanti Los Angeles: "Mano tėvelis labai vertino Petro gabumus, jo darbštumą ir pareiškumą. O Petro visur reikėjo: nuo kareivinių

Vytautas Plukas

MAŽELIO

LAUMĖS JUOSTA

Pasikalbėjimas su laureatu
režisorium Petru Maželiu

Petras Maželis baigus gimnaziją.

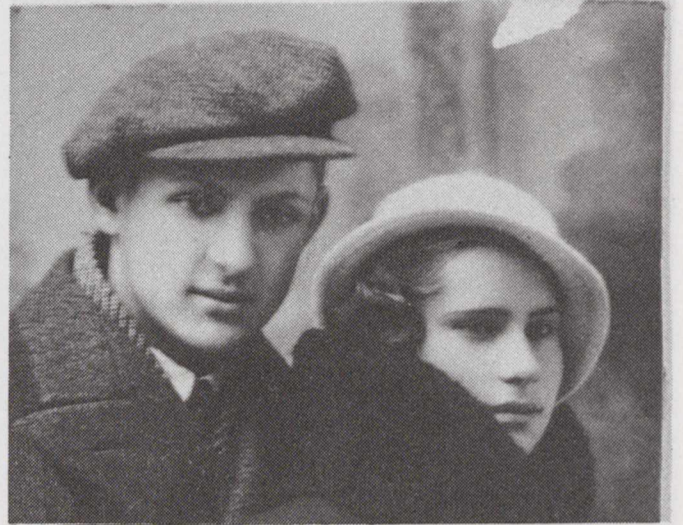
Petras Maželis when he graduated from High School.

rajono puošimo, gėlių lysvių akmenukais puošimo iki kultūrinės veiklos. Šeimoje mums tėvelis pasakodavo, kad jis buvęs laimingas Maželio atsakomingu — ką jis apsiimdavo padaryti ištesėdavo ir niekuomet neapvylė".

"Majoras Bartkūnas mane 'atrado', kai suorganizavau kareivių chorą. Vėliau veikla plėtėsi. Teko sukurti, paruošti ir pravesti karių radijo programas, transliuojamas per Lietuvos radiją", pasakoja Petras. "Kareiviai su dideliu entuziazmu dalyvavo programose, nes repetacijos, o ypač išvykos i radijofoną, tuo pačiu — i miestą, buvo ne tik pramoga, bet ir privilegija", tęsia Maželis.

Taip Petras Maželis pradėjo savo kelionę lietuvišku, kūrybiniai-kultūriniu vieškeliu, kuriuo ir šiandien tebėkėliauja.

Jurgis ir Marijona Šapokaitė Maželiai gyvena Utenoje; turėjo šešis vaikus: vyriausias — Mykolas, sekė Juozas ir Antanas, abu savanoriai-kūrėjai (Juozas — Vyties Kryžiaus Kavaliarius, nepriklausomybės kovų invalidas, Antanas mirė tremtyje-Sibire). Po jų gimė Pranas ir Marija (buvo ištremita i Sibirą, grįžo, gyvena Lietuvoje), ir jauniausias — Petras.

Petras Maželis su seserim Marija, Utenoje 1934 m.

Petras Maželis and his sister, Marija, in Utena, 1934.

Jis buvo tik aštuonių mėnesių, kai tėvas, su motinos broliu Adomu Šapoka, išplaukė i Ameriką. Dėdė Šapoka pasiliko Amerikoje; džiaugėsi, kad Petriukas mokosi ir i laiškus iždėdavo po 10 dol. Petriukui "knygoms".

Petro tėvelis 1924 metais grįžo i atgimstančią tėvynę, pas savo šeimą, i Uteną.

Meniškąją gyslelę ir balsą Petras, kaip ir visi jo broliai ir sesuo, paveldėjo iš motinos, kuri su savo vaikais buvo suorganizavusi "Maželių chorą", kuris giedodavo per šermenis, bažnyčioje, ir dainuodavo kitomis progomis.

"Iš motinos paveldėjau ne tik balsą, bet ir pajautimą grožiui, — ypač spalvoms", tęsia Petras. "Motina labai mėgo gėles, turėjo gražų darželį. Kaimynai jai patardavę vietoj gėlių pasisodinti svogūnų, morkų, kopūstų ar kitų daržovių, bet motina niekuomet neatsisakė savo gėlių. Iš jos išmokau ir darbštumo ir pareiškumo", pasakoja, motina didžiudamasis, Petras.

*****

Dar Utenos gimnazijoje mokydamasis Petras, mokytojo Grikūno skatinamas puoselėti talentą menui, dalyvaudavo gimnazijos pavašarinėse meno parodose su molio skulptūromis ir aliejaus paveikslais.

Augo jis ir kaip dainininkas; sako: "Dainavau nuo soprano iki tenoro. Pradėjau šeimoje ir tęsiau mokytojo Grigaliūno vadovaujamame Utenos gimnazijos chore".

Vėliau, Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijoje, išsikvietęs savo mylimą sesutę Marytę, su ja dainuodavo duetus, jai pritariant gitara. Abu gražiabalsiai buvo populiarūs studentų tarpe.

Petras Maželis, Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos studentas, atostogų metu savo šeimoje (su lapute ant kelių) Utenoje 1936 m.

Petras Maželis, a vacationing student at an Agricultural college, a fox on his lap, with his family, Utena, 1936.

“Širdis ir ranka”, muzika Le Coque, pastatyta 1943 m. Kaune. Dešinėje P. Maželis Karaliaus rolėje.

“Heart and Hand” music by Le Coque, produced in Kaunas in 1943. At right P. Maželis as the King.

Mintimis grįždamas į Dotnuvoje praleistą laiką, Petras su šypsneliu prisimena: “Kartą, važiuodamas iš Dotnuvos namo atostogų, į Uteną, parsivežiau jauną našlaitę-laputę”. Petras, sudėjęs rankas po krūtine, rodo kaip ją myluodavo. “Taip ji prijuko ir užaugo šeimoje, tik mama turėdavo bėdos, kai paaugusi laputė nutverdavo kaimyno vištą. Mama visuomet parankiai turėdavo du litus užmokėti už nuostolius”, užjausdamas prisimena Petras.

1938 metais, Maželiui būnant kariuomenėje, Lietuvoje koncertavo Latvijos kariuomenės puskarininkių choras. Kilo sumanymas suorganizuoti panašų reprezentacinį chorą ir Lietuvos kariuomenėje. Petras Maželis buvo pakviestas jame dalyvauti. Gaila, kad choras nespėjo gastroliuoti — prasidėjo krašto nelaimės.

Vienas to rinktinio choro dalyvis buvo gero

balso kareivis, Kauno Konservatorijos auklėtinis, kuris išgirdęs Petro balsą, nustebo sužinojęs, kad jis nesimoko dainavimo, nelanko konservatorijos. Prikalbėjęs Petrą nusitempė jį į konservatoriją laikyti įstojamųjų egzaminų. Petras, neturėdamas gaidų, iš atminties padainavo Č. Sasnausko “Karvelėlių”.

“Man užtraukus beveik besnaudžią egzaminatoriai pabudo, pakėlė galvas”, su pasitenkinimu prisimena Petras. “Rytojaus dieną mano pavardė buvo į konservatoriją priimtųjų saraše”.

Leharo “Linksmoji našlė”, Petras Maželis Njego rolėje.

Petras Maželis as Njego in Lehar's “Merry Widow.”

Petras Maželis Coppeliaus rolėje, Augsburgėje pastatyto baletų spektaklyje “Coppelia” (Delibes) 1947.

Petras Maželis as Coppelius in a spectacular ballet production of Delibes “Coppelia” in Augsburg, 1947.

Kauno konservatorijoje Maželis be dainavimo ir kitų pamokų, mokėsi ir šokio. Klasini šoki dėstė J. Jovaišaitė, — išraiškos — D. Nasvytytė. (Maželis, kaip šokėjas debiutavo Kauno operetėje). Konservatoriją lankė iki vokiečių okupacinė valdžia ją uždarė 1943 metais.

Nors karo metu muzikinis gyvenimas merdėjo, bet Kauno Valstybinis (karo metu vadinamas "Didžiuoju") teatras sugebėjo pastatyti Leharo "Linksmąją našlę" ir "Grafa Liuksemburgą", von Suppė "Lengvąją kavaleriją" ir Le Coque'o "Širdį ir ranką". Šiose operetėse pagrindinius vaidmenis, su pasisekimu, išpildė Petras Maželis.

*****

Karo banga bloškė į vakarus. Besitraukdamas, Petras su kitais vyrais užsuko susikaupti prie pagarsėjusio šv. Antano paveikslo to paties vardo bažnyčioje, Kretingoje. Vokiečiai apsupo bažnyčią, suėmė vyrus ir išvežė darbams į Vokietiją. Po kiek laiko, karui baigiantis, Petras atsidūrė amerikiečių užimtoje zonoje, U.N.R. R.A. stovykoje Kaselyje. Čia, 1945-tais metais, vėl atgijo Maželio kultūrinė veikla.

"Alfa Liepinas-Liepas ir Aldona Šlepetytė stovykloje sudarė baleto studiją, o aš vadovavau tautinių šokių grupei", sako Petras.

Laikui bėgant, abi šios grupės susijungė ir išaugo į klasikinio baleto grupę "Laisvė", kuri gastroliavo po pokarinę Vokietiją ir netgi pastatė Delibes baletą "Coppelius" Augsburgėje.

Retkarčiais, koncertuojant, su Antanu Sprindžiu dainuodavo duetus. Petras — skautas nuo jaunų dienų, už savo veiklą buvo pakeltas į paskautininko laipsnį.

Petras ir Nijolė Maželiai su dukra Rūta-Paule, Clevelande 1958.
Petras and Nijolė Maželis with daughter Rūta-Paule, Cleveland, 1958.

"Dainuotojo" vaidmenį, Petras Maželis Alg. Landsbergio "Penki stulpai turgaus aikštėje". Petras Maželis as "The Singer" in A. Landsbergis' "Five Pillars in the Marketplace."

Petras Maželis režisuoja Čikagos Lietuvių Operos moterų chorą statant operą "Dana".
Petras Maželis directing the Chicago Lithuanian Opera women's chorus for the opera "Dana."

Padėkos diena Amerikoje. 1949 metai. Į New Yorko uostą iplaukia laivas McRay pilnas išėivių. Jų tarpe ir Petras Maželis. Iš New Yorko traukia į Clevelandą pas "sponsorius"

Jurgi ir Juliją Stasevičius.

"Jie mane pusantrų metų globojo ir net lepino", su neišblėsusia padėka geradariams, prisimena juos Petras.

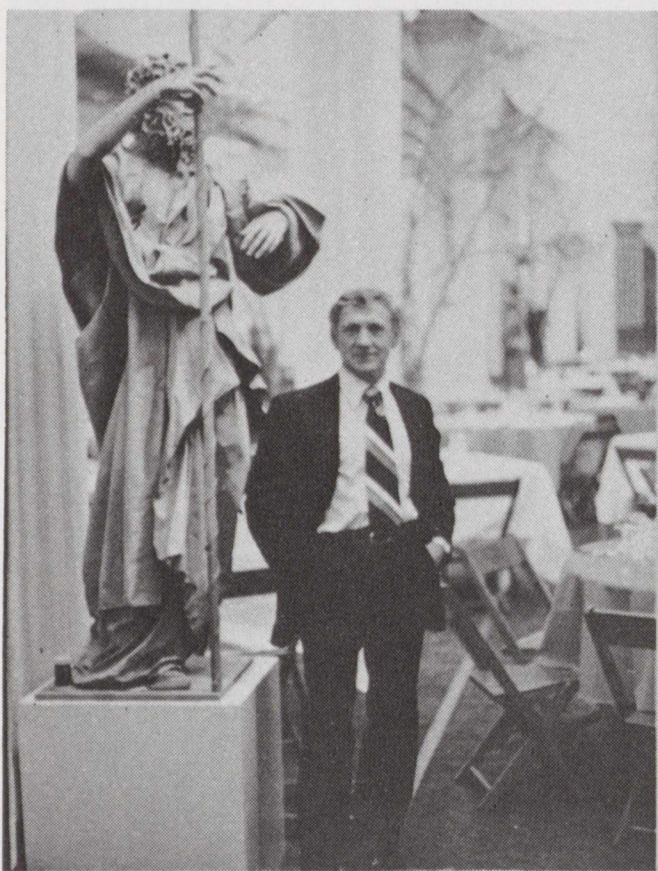
Pirma darbovietė — kambariams pertvarų gamybos fabrike, — darbininku. “Bosai”, pastebėję, kad Petras moka skaityti brėžinius, paaukština jį į “formanus”. Taip ir bėgo dienos pavairinamos ir praturtinamos darbu Clevelando “Vaidilos” teatre. Pažymėtina, kad Petras Maželis su “Vaidilos” teatru pastatė **keturioliką** scenos veikalų, jų tarpe sunkių scenai Vydūno “Ne sau žmonės” ir K. Inčiūros “Dr. Vinča Kudirką” su neužmirštamu aktorium Henriku Kačinsku pagrindinėje rolėje.

Kviečiamas, ištrūkdavo iš Clevelando į Čikagą ir tenai režisavo Lietuvių Operos pastatymus: Gaidelio-Santvaro “Dana” ir Verdi “Likimo galią”.

Su “Dainavos” ansambliu pastatė Aloyzo Jurgučio-Anat. Kairio “Čičinską” ir “Emilija Pliaterytę”.

Dirbdamas su “Vaidila” susipažino vaidintoja Nijolė Balčiūnaitė ir ją vedė 1957 metais. Užaugino dukterį Rūtą, dabar fizioterapistę, kuri skambina pijaninu ir groja gitara.

Atvykęs į Ameriką, Petras Maželis studijavo dramą Fen Kolegijoje; išdekoravo Klevelando Lietuvių Namus savo rankomis iš medžio išdrožinėtais, lietuviškais, meniškais ornamentais.

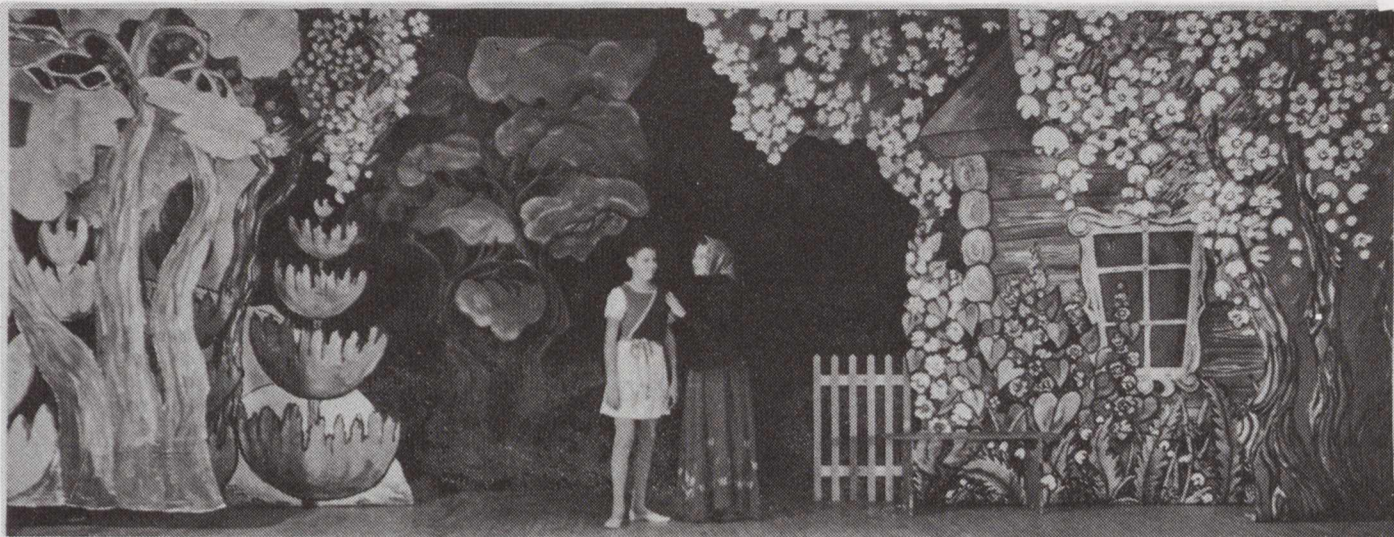

Petras Maželis prie savo dekoratvinės skulptūros “Neptūnas”, 1975 m., Cleveland.

Petras Maželis with his decorative sculpture “Neptune”, Cleveland, 1975.

Po 20-ties metų, fabrikui pritrūkus užsakymų, Petrą atleido iš darbo. Veikėjo Raimundo Kudukio rekomenduojamas Maželis gavo darbą HIGBEE’S prekybos namuose, Klevelande, kaip “menininkas ypatingiems įvykiams” (artist for special events).

“Tryliką metų dekoravau sales ir patalpas didžiuliams baliams, madų parodoms, priėmimams; Kalėdų švenčių, simfoninių orkestrų ar operų gastrolių ir kitomis progomis.

Petro Maželio dekoracijos M. Venclausko “Užburtajai dėdelei”, Cleveland, Ohio, 1952.

Petras Maželis’ stage designs for M. Venclauskas’ “Magic Fife”, Cleveland, Ohio, 1952.

Los Angeles Dramos Sambūris suvaidinęs V. Putino dramą “Valdovas” su režisorium Petru Maželiu (dešinėje) 1986.

Los Angeles Lithuanian Theatre Group’s production of the play “Valdovas” (The Ruler) by V. Putinas. Director P. Maželis (at right), 1986.

“Įvairių rūšių parengimai, įvairios nuotaiškos, įvairios temos reikalavo ir atitinkamo stiliaus dekoracijų į kurias įjungiau ir mano paties pagamintų skulptūrų ir kitos butaforijos. Reikėjo išradingumo, skonio ir lakios vaizduotės. Šiame darbe, visus tryliką metų, turėjau didžiausį pasitenkinimą — kūrybinę laisvę, na ir neblogą atlyginimą”, pabrėžia Petras.

*****

1982-tais metais išėjęs į pensiją Petras Maželis Klevelando lietuviškoje šeštadieninėje mokykloje pusantrų metų dėstė dailių skaitymą. Su “Vaidilos” teatru pastatė Algio Rukšėno “Posėdis pragare”.

Vincas Dovydaitis, Los Angeles Dramos Sambūrio šūlas, ieškodamas režisieriaus, nusižiūrėjo Petrą Maželį. Pakvietė jį pasisvečiuoti į Kaliforniją ir ją aprodęs, pasiūlė čia persikelti ir dirbti su dramos sambūriu. “Maželiui buvo pasiūlytos tokios sąlygos, kurių atmesti jis negalėjo”, juokauja Vincas Dovydaitis.

Maželis aiškina: “Klevelande užtenkamai teatro darbuotojų, kurie sugebės tęsti teatro darbą ir be manęs. Tuo tarpu Los Angeles Dramos Sambūryje buvo tuščia režisieriaus kėdė, tai ir susigundžiau ją užimti”.

Kalifornijoje apsigyvenęs prieš keturius metus, su L. A. Dramos Sambūriu pastatė Landsbergio “Onos veidą”, kuri, “Margučio” kviečiami, buvo nuvežė į Čikagą.

Gi jo režisuotas, dekoruotas ir pagal jo

JAV L. Bendruomenės VII-tame Kultūros Tarybos Dramos festivalyje laimėję „oskarus“. Iš k.: Vincas Dovydaitis — geriausias aktorius, Sigutė Mikutaitytė — geriausia aktorė, Petras Maželis — geriausias režisorius ir dekoratorius, 1986 m.

Award winners at the U.S. Lithuanian Community's Seventh Drama Festival. From left: V. Dovydaitis — best actor; S. Mikutaitytė — best actress; P. Maželis — best director and stage designer, 1986.

Laureatas Petras Maželis LA Dramos Sambūrio jam surengtose vaišėse. Iš k.: E. Dovydaitienė, ilgametė sambūrio „spiritus movens“, laureatas, LB KT-bos pirm. I. Bublienė ir be pertraukos, 34 metus, sambūryje dirbantis pirm. V. Dovydaitis.

Laureate Petras Maželis at the LA Lithuanian Theatre Group's banquet in his honor. From l.: E. Dovydaitienė, the club's "driving force" for 34 years; P. Maželis; Lithuanian Community's Cultural Committee Chairman I. Bublienė; and V. Dovydaitis, a tireless worker for the LA club for 34 years.

Photo by —Valerija Baltušienė

eskizus kostiumuotas Putino „Valdovas“ susilaukė užpelnyto pasisekimo: du kartus suvaidintas „savo parapijoj“, Los Angeles. Čikagoje vykusiame Teatro Festivalyje laimėjo J.A.V. L. B-nės Kultūros Tarybos skirtą premiją ir individualius „oskarus“ — Maželiui viena — už režisūrą, kita — už dekoracijas; Vincui Dovydaičiui ir Sigutei Mikutaitytei po žymenį kaip „iškiliausiems aktoriams“. Su „Valdovu“ gastroliavo: New Yorke, Bostone, Klevelande, San Francisko ir Toronte.

Petras Maželis su pasisekimu aranžavo ir režisavo religinės muzikos ir literatūros koncertą, pirmąjį Los Angeles, Šv. Kazimiero bažnyčioje; dirba kartu su L. A. Vyrų kvartetu

kaip režisorius ir muzikinės dalies vadovas; deklamuoja įvairiuose renginiuose ir vienas ir kartu su Dramos Sambūrio vaidintojais; ypatingą dėmesį kreipia į jaunesnius, juos skatindamas ir vertindamas.

*****

Pažymėtinas Maželio išlygintas charakteris: kaip gyvenime taip ir teatriname darbe — jo šypsnelis naturalus, išplaukiantis iš jo malonios ir džentelmeniškos asmenybės. Sunku patikėti, bet — jis niekad nesikarščiuoja, net ir per repeticijas. Šis bruožas ypač reikalingas dirbant su mūsų scenos vaidintojais-savanoriais, — teatro mėgėjais.

Naujų knygų lentynoje

Lietuvos Katalikų Bažnyčios **KRONIKA**. 8 tomas. Pogrindžio leidinys Nr. 60-67. Ir slapta komunistų instrukcija, nurodanti, kaip reikia persekioti tikinčiuosius. Tomas skiriamas Lietuvos Krikščionybės 600 metų sukakčiai paminėti. Viršelis ir vidaus iliustracijos seselės Mercedes. 530 psl. Kaina — 10 dol., irišta kietais viršeliais, su aplanku. Išleido Lietuvos Kronikos Sąjunga, 6825 So. Talman Ave., Chicago, IL 60629.

LKB Kronikos knygos lietuvių, anglų, ispanų ir prancūzų kalbomis siunčiamos į 138 valstybes: universitetų ir kolegijų bibliotekoms, spaudai, radijo ir televizijos stotims, katalikų ir nekatalikų vyskupams, vienuolynams, žymiausioms organizacijoms, aukštiems valdžios pareigūnams ir parlamentarams, kunigų seminarijoms, žinių agentūroms, įvairiems institutams, kai kuriems užsienio diplomatams ir visoms tarptautinėms organizacijoms.

Tai didžiulės vertės dokumentai, rodantys Lietuvos katalikų būklę komunistų pavergtoje Lietuvoje. Daugybė faktų iš tikinčiųjų ir kunigų persekiojimo rodo, kokiuo kančios ir pasiaukojimo keliu katalikybė eina, nežiūrint kokiomis teroro priemonėmis ji yra slopinama ir kokiais „glasnostės“ melo pažadais apgaudinėjama.

Marijaus Blyno *Lietuvos senovės palikimas*. Istorinių, kultūrinių, politinių straipsnių rinkinys. Knyga gausiai iliustruota (54 vaizdai). Kaina 5 dol. Išleido Kęstučio J. Butkaus Fondas, 1987.

Maželis mėgsta gamtą, meną, grožį, gyvenimą, žmonių draugystę. Dabar dirba ir gyvena mūsų lietuviško teatro, tiksliau išsireiškus, Los Angeles Dramos Sambūrio labui. Vincas Dovydaitis ir visas Sambūris džiaugiasi turėdami Maželį, kaip kadaise juo džiaugėsi majoras Bartkūnas.

Šiuo metu Maželis su Sambūriu repetuoja Anat. Kairio „Krikšto vandenį“, kurį ši rudenį statys Čikagoje.

*****

Taigi, Petras Maželis šiemet švenčia auksine lietuviškos kultūros puoselėjimo sukaktį — nuo medalio nepriklausomoje Lietuvoje iki J.A.V. Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos premijos dabar. Pakelėj stovi auksinis stulpas su įrašu „P. M. 50!“ Pro jį, į horizontą, žygiuoja Petras Maželis su jam būdingu entuziazmu ir šypsneliu, su meile žmogui, Lietuvai, lietuviui, teatrui ir menui. Žygiuoja jis tvirtu žingsniu, papuoštas laumės juosta nuo Lietuvos iki Kalifornijos.

Težygiuoja jis sėkmingai.

Granata Lietuvos parnase

“Jeigu būtų gyvenęs, šiandieną būtų...”
tokiuo sakiniu galime pradėti ir apie vieną
“revoliucingiausių” lietuvių poetų, išaugusiu
pirmajame nepriklausomos Lietuvos
dešimtmetyje.

Apie Salį Šemerį.

Saliamonas Šmerauskas, literatūros pasauliui
vardą ir pavardę “sulietuvinęs” — pakeitęs į
Salį Šemerį, gimė Vilkaviškyje, 1898 m.
gegužės 21 dieną, šiandieną būtų devyniasde-
šimties metų, kurių nesulaukęs mirė 1981 m.
gegužės 14 dieną Klaipėdoje.

Maža yra belikė jo amžininkų, o mūsų
jaunimui ir jo vardas vargiai begirdėtas. Gi
savo laiku Salys Šemerys, kaip poetas, vienas
lietuviško futurizmo sąjūdžio ir jų žurnalo
“Keturi vėjai” ir jo iniciatoriaus Kazio Binkio
artimiausias bendradarbis, savo pirmąją knygą
“Granata krūtinėj” (1924) mūsų ramioje
literatūros padangėje sukėlė didžiulį triukšmą.

Ir kas tada jo nepuolė, kas jo vardo
nelinksniavo!

Kad jo “granata” galėjo nepatikti kritikui
(A. Jakštui), guldančiam kiekvieną jauną ir
seną poetą į neva krikščionišką ir etišką
reikalavimų “prokrusto” lovą, nėra ko dyvytis
— jam kraupių dvejonų kėlė ir jaunas Putinas.
Nenuostabu ir kad “šiaudadūšio” poeto, kaip
jis pavadino save, nepasveikino Ona Pleiry-
tė-Puidienė ar kitos moterys: jos prieš gulant
skaitė gal Radzevičiūtę ir Mnišek, o Salys
Šemerys norėjo,

“Kad mergos lieknaklubės, standžiakrūtės,
skaisčiaveidės
Prieš gulant nepamirštų paskaityt mane...”

Bet dabar, rašant iš 64 metų perspektyvos
negalima nesistebėti, kodėl toks pat revoliucijų
ir kūrybinių laisvių mėgėjas — Balys Sruoga
— naująjį nekonvencionalų poetą sutiko, paties
Šemerio žodžiais sakant, “kandžiai ir
tulžingai”.

Tik vienas Vaižgantas, užsitarnavęs “dei-
mančiukų ieškotojo” titulą, pripažino autoriui
teisę ieškoti naujadarų, naujų temų, naujų
vaizdų ir naujų stilistinių priemonių. O to labo
Salio Šemerio nedidelėje knygelėje buvo su
kaupu.

Baigus Vilkaviškio miesto pradžios mokyklą,
S. Š. vėliau teko gyventi ir mokytis Vilniuje ir
Voroneže.

Tame laikotarpyje jis susipažino su Julium
Janoniu (Vaidilos Ainiu), Butkų Juze, Jonu
Petrėnu, kuris buvo sutelkęs meno ir literatūros
mėgėjų būrelį. Dalyvavo tame būrelyje ir S. Š.,
o vėliau su Petrėnu, literatūriškai pasivadinusiu
Petru Taruliu, beveik vienu du parengė pirmojo
“Keturių vėjų” numerio medžiagą.

Voronežas buvo gera vieta susipažinti su rusų
poetų simbolistų kūryba (Blokas, Briusovas,
Baltrušaitis; tada Baltrušaitis rašė tik rusiškai).
Krito į akį — ir kam nebūtų kritęs — ir V. Ma-
jakovskis, kurį Salys Šemerys pirmas išvertė į
lietuvių kalbą ir atspaudė “Keturių vėjų
pranaše”.

Debiutavo S. Š. “Garny” 1914 m., o pirmą
rimtą eilėraščių atspaudė 1917 m. “Aušrinėj, kur
reiškėsi daugelis pomaironinės kartos poetų. Iš
tų pirmųjų jauno autoriaus bandymų niekas
nebūtų galėjęs spėti, koks novatorius gimsta ir
koks originalas ateina į lietuviškąją Parnasą.
To, aišku, negalėjo tikėtis nė jo lietuvių kalbos
ir literatūros mokytojai J. Jablonskis, K. Būga
ar Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė.

Norėtuši manyti, kad jo literatūrinį stilių
išsiugdyti bus padėję vakarų modernieji to meto
rašytojai, kaip Verlenas, Verharnas, Ham-
sunas, F. Verfelis, Beckeris, Daubleris,
Apolinaras, Cocteau, Gide ir kiti, o teoretiškai
apšvietęs E. Edschmid bei ekspresionistų ban-
tologija “Dada”.

Tie autoriai savo laiko ir savo literatūrų —
Vakarų tautų — naujų kelių ieškotojai. Turėjo
kas nors įvykti ir mūsų literatūroje. Ir įvyko:
K. Binkio, grįžusio iš užsienio, iš Berlyno, ini-
ciatyva (“Berlynas aukštyn kojom drybso...”).

Vėliau Šemerys savo autobiografijoje
prisipažįsta:

“Aš tikėjau, kad kūrėjas ne aprašinėja, o
pergyvena. Jis nevaizduoja, o kuria. Jis ne ima,
o ieško. Tokių minčių ir nuotaikų apimtas
kūriau eilėraščius...”

Mūsų ano meto skaitytojas, pripratęs prie
įsipilietinusios saldžios Giroso, Binkio, Vaitkaus,
Mikuckio lyrikos, pergyveno tikrą poezijos
“perestroiką”, kurią jiems pasiūlė Salys
Šemerys, Kazys Binkis, Juozas Žengė...
Techniški, sporto, medicinos, elektrikos ir
panašūs terminai, niekad nevertoti poezijoje,
“dirgsnių dinamitas”, “jausmų eksplozijos”,
“lakštingalų kava”, “norų viralas” ir daugybė
panašių “puošmenų” puošė Salio Šemerio
posmus. “laikų estradoje” autorius ne savo
eiles skaito, bet “gastroliuoja trimitingąjį
stuburkaulių koncertą”, “bugnuodamas savo
makaulės bosuojamą bugnu...”.

“Pykšt, pykšt, pykšt!
Triokšt, triokšt, triokšt!
Pokšt, pokšt, pokšt!” —

tokiais garsais prasideda jo “Baladė”, kurio-
je nučiuožusios chaoso karuselės ugnies žalčių
liežuviams palaižius,

“Staiga,
Visatos eiga
Kojom keberkiokšt!”

“Žeme, skaistėk! Pasauli, tapk grynas”
pradeda poetas savo “Litaniją”, prašydamas,
kad žemė nusiplautų kraujo latakus, kad
nusikratytų spekuliantų, kad nusipraustų
nuskriaustųjų ašarom, kad sutrauktų gran-
dines, kuriomis pasaulis pririštas prie ydų
stulpo. Kokiuos poetas išskaičiuoja prašymus,
rodos, viskas senoviškai etiška (tai turėtų patikti
net Jakštui), bet forma ir tonas — nebe tie, nau-
ji, moderniškai, neįprasti, futuristiški.

Lyg ir už visą lietuvių futuristų srovę
kalbėdamas, autorius konstatuoja:

“Nieks pasauly nesipriešinant nedirbo,
Nieks negimsta žemėj be vargų...
Daug dar, daug dar darbo Dievo dirvoj —
Nevarytų ir šviežių vagų...”

1926 metais išėjo antras S. Š. rinkinys
“Liepsnosvaidis širdims deginti”. Šis jau buvo
žymiai ramesnis.

“Keturi vėjai” po keturių numerių sustojo.
Jų bendradarbiams išsiskirsčius į keturius
vėjus, viso sąjūdžio pionierius K. Binkis (po
“100 pavasarių” rinkinio) ieškodamas
pragyvenimo šaltinių ir honorarų, savo talentą
pardavė “Tamošiui Bekepuriui”, Šemerys
nuėjo mokytojauti ir apsigyveno Klaipėdoj,
išimylėjo į jūrą ir jai kūrė himnus, daug
paprastesne žmoniška kalba, tik kartais
apsiskųsdamas, kad

“Malonios jaunystės pomėgius linksmus
Dar norėčiau vėl patirt”.

“Tokių savo gyvenimu...
Nepatenkintas esu!”

Deja... visos revoliucijos, kokios jos bebūtų
— politinės, ekonominės, etinės, estetinės
netrunka amžiais. — padaro savo ir nueina į
istoriją.

Ten pat, istorijoje, — nežinia, patenkintas ar
nepatenkintas, — tūno ir vienas lietuvių
futuristų srovės smarkiausių revoliucionierių —
Salys Šemerys.

Salys Šemerys

Pojūčių pokylių prožektorius

Eikšekite klausytis visos,
Kurios nutukę ilgesiais,
Kurioms lakštingalų kava įgrisus,
Kurioms tik raumenų liepsna užeis.

Aš erzinsiu kaip vaikas šuni
Visų išklampiotus širdies kampus...
Aš dirginsiu aortas, kur dar kraujas triuni...
Aš būsiu linksmas ir opus...

Jei norit — būsiu dirgsnių dinamitas
Liepsningoj kūno bomboj...
Ir būsiu iš pasaulinio chaoso rombo...
Granatiškai iškritęs...

O norite — aš būsiu sprogstanti širdies
eksplozija.

Sudraskanti krūtine į skutus...
Pasaulio tvinstančiam narkozyje
Aš būsiu svaigalas spartus...

Aš aistringesis nei Bodleras, į alkoholi
įspaustas,

Barstau aš žodžiais į visus kraštus...
Ir išuliu nei Getės Faustas
Visatą perkasti siuntu...

Ir į jausmų tvirtovę iškrintu
Pirmiau per metų tūkstančius,
Kad savo nesulaikomu dinamitu
Suplėšyčiau noro pančius trūkstančius...

Dabar dėl visa ko laikysiu savo pirmą
benefisą...

Ir išulus šiuokart aš į laikų estradą išeinu:
Aš gastroliuosiu trimitingąjį stuburkaulių
koncertą visą.

Būgnuosiu savo makaulės bosuojamu būgnu...

Ateikite klausytis visos,
Kurios nutukę ilgesiais,
Kurioms lakštingalų kava įgrisus,
Kurioms dar raumenų gaisrai užeis.

Kaunas, 1921 m.

Baladė

I

Pykšt, pykšt, pykšt!
Triokšt, triokšt, triokšt!
Pokšt, pokšt, pokšt!
Po pasaulio pakampus prožektoriai pliplykst,
pliplykst!

Žemės ir dangaus platums
Bumt, bumt!
Liepsnų lūžtvėj
Chaosu karuselė čiūžt, čiūžt!
Ugnies žalčių dryžiai
Viską lyžt, lyžt!
Staiga
Visatos eiga
Kojom keberiošk!
Ir kraujo šniokšty
Kulkosvaidžiai takt, takt, takt!

Patrankų goserės au, au!
O ten, aukščiau
Marmurinėj erdvių alėjoj
Su granatomis susikabinę šrapneliai
Švyst, švyst, švyst!
Pastirę pagaikščiai!
Baikščiai
Džiakt!

II

Trū! trū! trū!
Trū! trū! trū!
Trū! trū! trū!
Tū! tū! tū!
Visų
Karų
Pasaulinių frontų
Kautynių teatrų
Berankiai ir rankingi!
Bekojai ir kojingi!
Begalviai ir galvingi!Nugalėtojingi!
Nuinge!
Sugulę ar sustoję
Ri-i-i-i-i-i-i-kiuok!..
Gretas dve-e-e-e-juok!
Lėkte-e-e marš!..
Smarkyn...
Žvarbios žingsniuotės
Gašlingam gedulingam marše,
Bekojai, taikyti į koją!
Berankiai, rankom nemosuoti!
Begalviai, pasmakres aukštyn!
Pirmyn gi,
Kojingi!
Galvingi!
Drąsyn!

III

Žybt! toli toli
Metų kiaurymė gili,
Kur laikų dejujiniai akumuliatoriai,
Iš kurių defaktinės elektros liepsnomis
Vis ir vis
Kilst ir kilst
Aršūs amžių aviatoriai
Ir kurie po užtvenktas širdies plutas
Tvykst ir tvykst
Laisvės dinamito raketas.
Suvaržytieji, sukaustyti pasauliai
Sprogt, sprogt!
Pažaboti, atsipalaidavę sauvaliai
Šokt, šokt!
Žemės ir planetos sulinguotos,
Žvaigždžių ir kometų šluotos
Centre ir aplink
Trinkt, trinkt, trinkt!
Bet
Šlept
Netikėtai
Slidžiais dangaus marmuro parketais
Lietuvių Brastos, Versalio alksmo amuletai
Alkanieji siaubai, kasneliu apsvaige,
Capt, capt, capt!
Staigiai
Ir tikrai vienok
Stapt.
Erdvių sienos beyra!
Ir naujausių žemės pojūčių parodoje žaliuoj —
Hoch!
Ura!
Valio!

Kaunas, 1923 m.

Vėlė be vietos

Aš — griaučiai, iš po žemių atsikloje,
Aš plaukioju ore kaip aitvaras
Ir vieno kaulo rankom kojom
Aš gąsdinu mergų skaras.
Ir valkatos į mane svaido akmenim,
Ir pamazgom ant manęs lieja pertukusios
moterys;
Vienok, nežiūrint to, aš niekam nepavydžiu —
Vadina mane smuklės į išžiotas savo goseres,
Ir savo skreitėj kekšės džiaugiasi manim...
Po kapines tolydžio
Aš landžioju, baugindamas lavonus.
Išgąsinęs numirėlius, lyg tokius, kaip ir aš
patsai,

Jau prisiruošęs aš esu visai
Prasmegti nors kiaurai pro žemės šonus.
Bet žemė atstumia mane
Nuo savo žėlusios barzdos,
Aplietosios laikų ugne...
Ir, būdams be pastogės visados,
Aš nardau po gelmes perdėm.
Sukempėjusia sauja grasinu aš žemei ir
erdvėm...

Ir, kalnus sau iš kelio nuspardęs,
Miškus išroves iš po kojų,
Per jūres ir žemes
Ir per žvaigždynų kartis
Aš traukiu, moju
Į pažadėtąsias ertmes...

Kaunas, 1923 m.

Amen

Dar trokštu pasakyt išulų savo žodį
Giesmės, kurią girdėjau žmonėse.
Vaizdus, kurie man buvo pasirodę,
Vaizduoti nūsta mano nuobradi dvasia...

Ir noriu aš jausmais nusiaubti žemės rutulį...
Ir žodžių sąskambiais toli pranešt visus,
Kurie pirmiau manęs pasaulį valdė, o dabar jau
jo nenuituri.

Ir dar kurie tik būsimais laikais mane pajus.
Statyčiau žodžiais savo sielai piramidę,
Aukštesnę už visus Horacijų monumentus,
Ir kad, mane ant jos viršugalvio bežerinti
išvydė,
Žmonijos padermės nutrenktų savo saulių
ramentus...

Kad mergos lieknaklubės, standžiakrūtės,
skaisčiaveidės
Prieš gulant nepamirštų paskaityt mane,
Įjaudintais glėbiais mane pašėliškai suskleidę,
Su manim degtų svaigiame, žėruojančiam
sapne...

Paskui... Gal koks tikslus tyrėjas tolimaisiais
amžiais
Šią mano knygą, kaip Tutanchamono kapa,
atdarys
Ir, nuodugnai kiekvieno posakio visas raides
išaižės,
Nusišypsos: "Parašė Salys Šemerys."

Kaunas, 1924 m.

JUODA SKEPETAITĖ

S enyva moterėlė sėdėjo jaujoje prieš krosnį ir kalbėjo ražančių. Ji lūpomis taip smulkiai malė, kad karoliukai riedėte riedėjo tarp pirštų. Tris kartus ražančių per pirštus perleidusi, ji pukšėdama pakilo, pasiėmė plačią šiupele spalių ir įbėrė į juodas krosnies žiotis, nes ugnis buvo jau perdegusi.

Suliepsnojusi ugnis rausvai nudažė moterėlės veidą, kuris buvo giliai raukšlių igremžtas, ir sienoje atmušė visą jos šešėlį. Ji, kaip vandens lašas lašui, buvo panaši į tą šešėlį: pakumpusi, plona, dar plonesnėmis lūpomis ir visuomet iš po skepetaitės išdribusiais balzganų plaukų kuokštais. Jos raudonais siūleliais nudraikytos akys buvo dar žvalios ir baukščios.

Iš spalių pakilusi lygi dūmų danga, kaip pūkinis audeklas, storėjo, gulė žemėn ir apsėmė moterėlės stogą. Ji, dūmų troškinama, vėl susiraitė jaujos laite, išžiūrėjo į ugnį ir pradėjo iš naujo skaityti ražančiaus karoliukus. Bet tuo metu jos prižėlusi ausis nugirdo vėjo švilpimą, jo smūgius į jaujos sienojus, nes lauke buvo vėlyvas ruduo, pats vėjo vestuvių metas. Moterėlė sunerimo. Ji vėjų švilpesi visuomet rišdavo su nelaimingųjų dūšelių vaitojimu, su pavainikių kūdikių ripavimu. Audros dujojimą, dar tokiam vėlyvam nakties laike, maišė su gausiais tame šiaurės Lietuvos kampe vaiduoklių pasirodymais.

— Apsaugokit mane, mučelnikai šventieji... — ji garsiai pratarė, tris kartus apsuko apie galvą ražančių ir vėl pradėjo poteriauti. Bet tas vėjas tikrai keistas: jis moterėlei maišė poterius ir vis vertė galvoti apie šioje pat jaujoje įvykusius baisius nuotykius.

Amžina atilsį jos brolis Mykolas, prieš dešimtį metų atvykęs aplankyti į šį ūkį ištekėjusios savo dukters, šioje jaujoje pergyveno pati baisiausią įvykį. Žentas Antanas mynė linus. Vakare užkūrė jaują. Kur buvęs, kur nebuvęs pas jį atėjo Mykolas, išsipūtusiomis nuo bulvių kišenėmis.

— Eik, — sako jis, — žentel, pailsėti. Aš čia kokią bulvę pasvilinsiu.

Jis kepė bulves, rūkė, švilpavo, kaip niekur nieko. Bet vidurnaktį sudūko audra, ji griovė, siautė, stūgavo. Buvo toks pat vėlyvo rudens metas. Staiga kažkas jį plonu, kaip siūlas, balseliu pašaukė:

— Mykol, Mykoliuk...

Mykolas buvo labai drąsus. Žmonės kalbėjo, kad jo nei pats velnias neišgąsdintų. Išgirdęs šaukimą, jis ramiai apsidairė. Nieko nepamates, pratarė:

— Ė, bobos į sijoną peilį galanda. Galvoja mane pabaidyti.

Tik jam ištarus paskutinius žodžius, girkšt klojimo durys, ir kažkas sunkiais žingsniais eina prie jaujos. Ką jis pamatė jaujos duryse, tik po keletos dienų vienam kitam pusiau lūpų tepasakė:

— Į jaują lindo nuluptas arklys...

Kaip tik prieš kokią savaitę buvo pastipęs kaimyno erzilas. Ši įvyki vėliau plačiai liežuvio išnešiojo to paties kaimyno samdinė Morta, kurią plati apylinkė itarė raganavimu ir buvo jai davusi Raganėlės vardą. Raganėlė žmonėms pasakojo, kad ji rytojaus dieną nubėgusi į jaują, pamačiusi arklio lavoną sugrūstą į krosnį.

Moterėlė dar prisiminė, kaip toji Raganėlė tais pat metais bėgiojusi pakiemiais ir sakiusi:

— Vis tiek aš už Simonaičių Antano ištekėsiu!

Nors Antanas taip neseniai buvo vedęs jos brolio Mykolo gerąją dukterį.

— Sparva ta! — moterėlė pratarė ir sukľuso, nes už jaujos sienų vėl pasmarkėjo vėjo švilpimas. Ir ugnis krosnyje priblėso. Ji dabar žvitriai pasikėlė, pasėmė spalių ir suvertė juos į priekšę, kad liepsnos nušviestų didesnę jaujos kampą. Paėmusi pagaikšti pajaukė spalius, kurie degdami tiek užsiliepsnojo ir nušvietė jaują, kad moterėlei vėl grįžo bepabėganti drąsa.

— Kiek ašarų tą raganė iščiulpė vargšei Antanienei, kiek šlovę pridrasė... Kad jai kašnis kuolu gerklėj atsistotų! — vėl įprastai kalbėjo moterėlė, varstydama ražančiaus karoliukus. Ir ji daug priverkė sykiu su Mykolo dukterim, nes ją mylėjo labiausiai iš gyvųjų. Ji, anai tekant, kaip kraitis sykiu į šį ūkį atvažiavo ir savo viengungišką gyvenimą pririšo prie šių namų.

Jau buvo vėlyvas vakaras. Iš kažkur vėjas atnešė gaidžių giedojimą. Ir su gaidžių balsais ji išgirdo, kaip anauriai brolis Mykolas, ją vardu šaukiant:

— Benigna, Benignėle...

Moterėlė nupurtė šaltis. Ji iš baimės suledėjo, pavirto visa į klausą ir laukė, kas bus toliau. Ji, kiek pamena, klojimo duris buvo palikusi atviras. Bet ne, ir tos sugirgždėjo. Metėsi bėgti pro mažąsias jaujos dureles, o kojos buvo kaip prikaltos. Ji tik žegnojosi ir vapėjo išdraikytus maldos žodžius:

— Viešpatie, pasigailėk mūsų, mirusiųjų...

Kai Benigna atsuko ledines akis į sukrešusias jaujos duris, — jose stovėjo smailaus veido pabalusi moteris, o jos galvą gaubė juoda su baltais obuoliukais skepetaitė.

— Benignėle, — pratarė ji nepaprastai plonu balseliu. Bet Benigna, — kurią žmonės toje apylinkėje dar vadino mergaite Be Igno, nes buvo netekėjusi, — baimės atplėšta nuo žemės, rūkte išrūko pro mažąsias dureles iš jaujos ir be žado atsidūrė namuose.

Vėl visa parapija plačiai nukalbėjo apie nepaprastus įvykius Simonaičio jaujoje. Baisios raganos pasirodymas sukėlė daug kalbų ir ginčų. Visi laukė ir bijojo užgriūsančios nelaimės, kaip anuomet, po kurios greit pakasė jaunosios Simonaitienės tėvą Mykolą.

— Jau mano eilė bus atėjusi, — skurdžiai ripavo Benigna, ilgai išgulėjusi lovoje po anos atmintinos nakties.

Rašytojas Petras Rimkūnas
Author Petras Rimkūnas

Petras Rimkūnas, vienas ryškiųjų talentų savo kartos beletristų (M. Katiliškio, J. Jankaus) ir poetų (Mačernio, Nagio, Bradūno) gretose, gimęs prieš 75 metus — 1913 m. kovo 29 d., — žuvo karo metu per Vienos bombardavimą 1944 m. rugsėjo 8 d.

Jo prieš 45 metus (1943) išėjęs iš spaudos novelių romanas "Kiemėnų kaimas" būtų galima pavadinti prototipu, palyginus su tuo ką pagaliau pasiekė dabartinėje Lietuvoje R. Granauskas su savo "Gyvenimu po klevu" geriausiu kritikos vertinamu paskutinio meto beletristikos veikalu.

Skaitytojas gali pasigrožėti Petro Rimkūno istabiu žvilgsniu į kaimo žmogaus vidinį sielos ir kasdienos realų gyvenimą čia spausdinamoje novelėje "Juoda skepetaitė", autorius parašytoje po "Kiemėnų kaimo".

Porą P. Rimkūno novelių jau esame spausdinę ir apie autorių rašę ankstesniuose L. D. žurnalo numeriuose.

Bet vėjas kitaip pėdas sumaišė. Ėmė sirguliuoti ir vysti jaunoji Simonaitienė. Jos verias žvilgsnis prigeso, o iš prigimties gražus veidas apsitraukė nugeltusia luoba. Ji kartą pasišaukė iš lovos išlipusią Benigną, kurią taip labai mylėjo, ir jai tarė:

— Nebeišlaikysiu, tetulyt, sopulio. Juntu, kai mane kaskart vis labiau smaugia...

Apsiverkė abi moterys, bet išeities nerado. Nors Benigna dūsdama patekūčiais bėgiojo pas kaimynes ir daug ryšulėlių su vaistažolėmis į namus parvilko — Antanienė nesitaisė. Nuo jos

ligos Lietuvos laukai žolelių neaugino. Taip ji užmerkė akis apie tą laiką, kai jos vyrą Antaną prispaudė sunkios skolos už pripirktus kelius hektarus žemės. Ji mirdama, tik vieno prašė, kad Benigna rūpintųsi jos vaikais, kaip tikroji motina.

Laidotuvių metu moterys pastebėjo and duobės krašto sudraskytus juodos skepetaitės su baltais obuoliukais skutelius. Bet niekas nieko nepagalvojo, nes artimųjų skausmas buvo didesnis už nuodėmę. Žmonės Antaniene palaidojo, apgailėjo, ir laukė naujų įvykių, kurie buvo gausūs šiame šiaurės Lietuvos kampe.

Ant Antano Simonaičio ūkio buvo susitelkę debesys. Skolininkai darėsi vis įkipesni ir įkipesni. Ir tuo metu, kai varpos buvo toli prieš piūtį, praslinkus vos penkiems mėnesiams po jaunosios Simonaitienės laidotuvių, į jų ūkį atslinko iškalbi tulkinkė moteris, piršdama Antanui trečioje parapijoje esančią turtu pertekusią mergaitę. Antanas pradžioje apie naujas vedybas nenorėjo nė girdėti, bet kai skolininkai iš naujo prispaudė, o piūtis buvo dar toli ėmė svarstyti. Pirmą kartą Benigna pakėlė prieš jį balsą:

— Boba perša — velnias šliūbą duoda! Antanėli, pasigailėk mirusios ir tų našlaitėlių...

Ji nuėjo į kamara, kurioje miegodavo, ilgai ten knisosi ir prieš Antano akis pažėrė sauja auksinių.

— Laikiau našlaitėliams, jiems ir atiduodu.

Antaną suspaudė griaudumas. Jis pavarė tulkinkė bobą iš namų ir liepė daugiau su piršlybomis į jo kiemą nė kojos nebeikelti. Ji išeidama perspėjo:

— Jūs dar kreipsitės į mane, ponas Simonaiti!

— Bobų liežuviais ir pekla išgrįsta! — paleido jai pakulniui įtužusi Benigna.

O laikas nelaimingiesiems nešė skurdą ir pražūtį. Antanas apmesdavo akimi brandų varpose grūdą, kuris suposi jo plačiuose laukuose ir žadėjo gerą derlių. Jau piūtis pakvipo, kuri skolininkus atstums iki kitų metų derliaus. Jau vyrai išitiesė į pradalgius, ir Benigna, užmiršusi senatvės krūvį, bėgiojo patenkinta, kaip jauna stirnaitė, su grėbliu rankoje..

— Tai javelio, kaip perlo! Dievulis nelaiminguosius baudžia ir prikelia, — linksmi vapėjo Benigna, vėl lūpomis gaudydama poteri.

Po savaitės laiko žmonės vėl garsiai kalbėjo apie paslaptinę gaisrą Simonaičio klojime, kur sudegė daugiau kaip pusė suvežto naujojo derliaus. Aplink gaisrą buvo primėtyta juodos skepetaitės su baltais obuoliukais skutelių.

Tuo metu jų parapijoj pasirodė senoji tulkinkė. Antanas, neberadęs kitos išeities, vieną popietį ilgai tarėsu su Benigna.

— Daryk, kaip išmanai, Antanai. Aš tik noriu tau ir vaikams laimės.

Jis išvažiavo pas peršamąją, ir po kurio laiko į Simonaičių ūkį atvyko naujoji šeimininkė, kurios kraitį sunkiai tempė keturi arkliai. Benigna nuo to laiko užsidarė savo kamaraitėje ir nedrįso pažiūrėti į jos globojamų vaikų pamotę.

Buvo gražus pirmųjų rudens dienų sekmdienis. Antanas su naująja žmona ėjo apžiūrėti laukų. Ir Benigna pirmą kartą ją pastebėjo pro

nedidutį kamaraitės langą.

— Šventas Jackau! Raganėlė... ir skepetaitė su obuoliukais... Tą pačią aš mačiau anauriai, kaip aš gyva esu!

Ji nesąmoningai bėgiojo. Baimė ir siaubas paskui ją. Sušaukė visus tris mirusios vaikus, juos skubiai aprengė, ant greitos rankos surinko savo drabužėlius, pamovė ryšulėlį ant lazdos ir iškvoldino, trimis vaikais vedina.

— Eisime mirusiojo senelio atlankyti, — ji tiek tepasakė vaikams smarkiai mindama iš kiemo, nes iš laukų kauburiuko pasirodė juoda skepetaitė su baltais obuoliukais. Už kaimo žemių Benignai grįžo drąsa, ir ji, palengva kriušėdama, pasakojo vaikams pasakas apie negerus žmones, apie laumes ir raganėles.

Brolio Mykolo ūkyje, kur dabar gyveno jo sūnus, Benigna nieko neprasitarė apie Raganėlę ir jų namus užgulusią baisią nelaimę.

— Atvykom senelio atlankyti, pasiilgome artimųjų...

Bet į trečią dieną putotu į kiemą įdardėjo Antanas. Jis buvo visas pajuodes, lyg šimtą naktų būtų nemiegojęs.

— Žuvau, Benignėle, — su ašaromis puolė į senutės glėbį. — Raganą į namus parsivedžiau... Bet jau baigta, gyvensime iš naujo!

Ir jis pasakojo, kaip Raganėlė tą naktį, kai senutė išvyko, pakilo iš lovos, patylučiais išsėlino laukan ir prikišo degtuką prie svirno, kuris bežiūrint užsiliepsnojo. Antanas, nujausdamas nelaimę, o ypač kai sodyboje nebebuvo senutės su vaikais, tą naktį nesudėjo akių. Išėjus Raganėlei, jis iš paskos. Bet buvo jau vėlu: svirnas skendėjo liepsnoje, prieš kurią stovėjo ta baisi moteris ir, liepsnos nužerta, baisiai kvatojo.

Ji ir lupama nieko nepasakė, o kai vyrai ją surišę, norėjo mesti į degėsių krūva, paleido liežuvį ir kaip terkšlė išburbė:

— Vis tiek aš už tavęs ištekėjau! O dabar žinokis... — Ir tokiomis pakvaišusiomis akimis į susirinkusius vyrus pažiūrėjo, kad jie ryškiai matė jos pamišimą.

Kai brėško rytas, ir svirnas buvo sudegęs iki pat pamatų, susibėgusieji vietoje sunkių jos kraitinių skrynių pamatė krūvas apsmilkusių akmenų, o kilęs ryto vėjas išnešiojo plėkais suanglėjusias juodas skepetaites su baltais obuoliukais.

Kitą dieną Raganėlę uždarė į beprotnamį, kur ji draškėsi, žaliomis seilėmis spiaudėsi ir šaukė tai Mykolo, tai Benignos, tai Antano vardus.

Suliepsnojus juodosioms skepetaitėms su baltais obuoliukais, tame šiaurės Lietuvos kampe, kur buvo gausu baisių atsitikimų, gimė ramybė ir palaima. Simonaičių ūkis vėl atsistatė, ir senutė Benigna ilgus rudens vakarus vėl praleisdavo jaujoje prie krosnies tai poteri kalbėdama, tai prisimindama mirusiuosius.

Petras Rimkevičius

STIPENDIJOS LIETUVIAMS STUDENTAMS

Kento universiteto Litanistikos programai remti komitetas praneša, kad litanistikos studentams yra skiriamos dvi stipendijos.

I. 1988 m. rudenį: pilna stipendija, 1500 dol. per semestrą, universiteto studijas baigusiam/iai, kuris/kuri ruošis magistro laipsniui ar rašys disertaciją daktaro laipsniui išgyti, savo darbą grindžiant lietuviška tematika. Lietuvių kalbos mokėjimas raštu ir žodžiu būtinas. stipendininkas/kė pasižada talkininkauti ne mažiau penkiolikos valandų per savaitę Kento Valstybinio Universiteto litanistiniame skyriuje.

II. 1988 metų rudenį bus skiriama dalina 1000 dol. stipendija siekiančiam/čiai bakalaureato su litanistika susijusioje srityje: pav. —istorijoje, geografijoje, literatūroje ir kt. Lietuvių kalbos mokėjimas raštu ir žodžiu būtinas. Stipendininkas/kė pasižada talkininkauti universiteto bibliotekos litanistiniame skyriuje nemažiau 10 valandų į savaitę. Stipendija bus atnaujinama per keturis metus su sąlyga, kad studentas/tė laikysis visų universiteto akademinų reikalavimų.

III. Vasaros tyrinėjimų programa veiks ir šią vasarą. Bus skiriama viena stipendija dviejų savaitės moksliniam darbui arba dvi vienos savaitės stipendijos. Butą ir maistą parūpins universitetas. Tai programai reikia užsiregistruoti prieš vasaros atostogų pradžią. Vasaros metu tyrinėjimus yra atlikę šie asmenys: prof. Bronius Vaškėlis (1982 m.) ir Viktoras Nakas (1983 m.).

Be to, studentai/ės, užsiregistravę Kento Universitete, galės gauti iki šešių valandų semestrines užskaitas, jei dalyvaus Lietuvių Jaunimo Sąjungos litanistiniame vasaros seminare.

Šalia aukščiau išvardintų stipendijų Kento Universitete galima išgyti lietuvių kalbos kursų keturiolikos semestrinių valandų kreditus. Dėstytojas — Pranas Joga, egzaminuotojas — prof. dr. Klimas.

Pažymėtina, kad šalia jau sukataloguotų lietuviškų knygų, universiteto archyvuose dar yra apie šeši tūkstančiai leidinių, ruošiamų katalogavimui. Pats Kento universitetas yra išleides 100,000 dol. litanistiniam archyvui ir 100,000 dol. Litanistinei programai. Visų lietuvių parama šiam tikslui labai reikšminga ir svarbi.

Visais stipendijų reikalais tiesioginiai kreiptis į **dr. H. Hochhauser, Lithuanian Program Director, Ethnic Heritage Program, 314 Satterfield Hall, Kent State University, Kent, Ohio 44224.** (Tas pats adresas galima naudoti siunčiant aukas Lietuvių Stipendijų Fondui (Lithuanian Fellowship Fund). Aukas galima nusirašyti nuo valdžios mokesčių. The K.S.U. Foundation tax exempt I. D. number is 34 --6576307.

Kento Universiteto Litanistikos Programai remti komitetas
Dr. Viktoras Stankus
Pirmininkas

Los Angeles neperdidžiausiai, bet nuolat augančiai, lietuvių kolonijai šiais metais duota proga surengti JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos skiriamų premijų įteikimo šventę. Į darbą įsijungė LB Los Angeles, Santa Monikos apylinkės ir Vakarų apygarda; visi dirbo su pakilia nuotaika, nes tokia iškili ir prasminga šventė Los Angeles lietuvių tarpe — pirmą kartą; kitos septynios — suruoštos rytų Amerikos didžiosiose lietuvių kolonijose.

Šventė, kurios metu buvo įteiktos premijos 1987 metų laureatams, įvyko gegužės 15 d. Šv. Kazimiero parapijos salėje. LB Kultūros Tarybos apdovanojami: kun. Pr. Garšva, dienraščio "Draugas" ilgametis vyr. redaktorius, apdovanotas — žurnalisto premija; radijo premija — R. Kezys "Laisvės žiburys" radijo vedėjas (N.Y.), už reportažą apie Lietuvos krikšto jubiliejaus minėjimą; teatro premija teko ilgamečiam scenos darbininkui, aktoriui, režisoriui, dekoratoriui, kostiumų eskizų kūrėjui — Petru Maželiui, muzikos premija — neseniai mirusių prof. Juozo Žilevičiaus ir muz. J. Kreivėno vardo Muzikologijos Archyvui, Čikagoje; dailės premija — buvusiai losangelietei Adai Korsakaitei-Sutkuvienei, tapytojai, skulptorei, iliustratorei, scenos dekoratorei. Visos penkios premijos po 1000 dol.

Šeštoji, didžiausia, 3000 dol. premija paskirta satyrikui-humoristui Antanui Gustaičiui už rinkinį "Pakelėje į pažadėtąją žemę." Keistu supuolimu beveik tuo pačiu metu ok. Lietuvoje išleistas A. Gustaičio satyros rinkinys "Pasiglostymo palaima", gavęs "paglostimą prieš plaukus" iš literatūros kritikų V. Kubiliaus ir Vl. Šinkaus; knyga neturinti pasisekimo skaitytojų tarpe, kadangi tenykščiams Gustaičio humoras nesuprantamas, temos nudevėtos, kai kurios visai svetimos.

Premijų šventę atidarė LB Vakarų Apygardos pirm. A. Nelsienė. Prel. J. Kučingis sukalbėjo tai progai pritaikytą malda, po kurios sekė iškilmingi pietūs.

LB Kultūros Tarybos pirm. Ingrida Bublienė, specialiai atskridusi iš Klevelando, pradėjo oficialią šventės dalį, kurią vykusiai, taisyklinga lietuvių kalba pravedė "jaunesnioji" karta: Almis Kuolas ir Marytė Sandanavičiūtė-Newsom. Laureatams užrišo tautines juostas, įteikė atžymėjimus ir čekius I. Bublienė, J. Činga ir LB Krašto Valdybos pirm. V. Volertas, kuris, įteikdamas žymenį-premią A. Gustaičiui, savo sąmojum prilygo laureatui.

Šventėje dalyvavę laureatai: A. Gustaitis, R. Kezys, P. Maželis tarė padėkos žodžius; už negalėjusius atvykti, kalbėjo jų prisijusių laiška, paskaityti R. K. Vidžiūnienės (už kun. Garšvą) ir D. Kuolienės (už A. Sutkuvienę). P. Maželis savo padėkos žodyje neprisiima viso nuopelno sau, — dalinasi garbe su sambūričiais, be kurių teatro darbas būtų neįmanomas, ypatingai dėkingas Emai ir Vincui Dovydaičiams, kurie per 34 metus, be pertraukų, nuširdžiai dirbo ir aktorių ir mecenatų eilėse. P. Maželio žodžiams losangeliškė publika pritarė karštais ir ilgais plojimais.

Meninę dalį pradėjo garsi aktorė Rasa Allan-Kazlas, savo, bent mums nauju, mimikos-deklamavimo stiliumi puikiai perdavusi Maironio

VIII-oji premijų šventė Ramiojo vandenyno pakrantėje

VIII-oje Premijų šventėje Los Angeles. Iš k.: A. Gustaitis, laimėjęs literatūros premiją, R. K. Vidžiūnienė, priėmusi žurnalistikos premiją už kun. dr. Pr. Garšvą, L. Venclauskienė, priėmusi muzikos premiją prof. J. Žilevičiaus ir J. Kreivėno Muzikologijos archyvo vardu, Petras Maželis, gavęs teatro premiją, R. Kezys — radijo premija.

Eighth Awards Festival in Los Angeles, 1988. From l.: A. Gustaitis, literature prize; R. K. Vidžiūnienė, receiving the journalism prize for Rev. Garšva; L. Venclauskienė, receiving the music prize for the J. Žilevičius and J. Kreivėnas Musical Archive; P. Maželis, theatre prize; R. Kezys, radio prize.

Photo by —Valerija Baltušienė.

LB Kultūros Tarybos pirm. Ingrida Bublienė (dešinėje) ir LB Krašto Valdybos pirm. Vytautas Volertas (kairėje) sveikina literatūros laureatą Antaną Gustaitį.

Lithuanian Community's Cultural Committee Chairman Ingrida Bublienė (at right) and LC's Regional Committee Chairman V. Volertas (at left) congratulating the literature prize winner Antanas Gustaitis.

Photo by —Valerija Baltušienė

"Čičinska". Neatsiliko ir visur populiarus Los Angeles Vyrų kvartetas, karštais plojimais sutiktas ir nuo scenos palydėtas, puikiai sudainavęs kelias dainas. Programą užbaigė A. Gustaitis gyvai ir įdomiai paskaitęs savo gana ilgą "Satyriko kelias į garbę".

Laureatus sveikino: LT S-gos vardu — V. Šeštokas, LA Dramos Sambūrio vardu — V. Dovydaitis. V. Jatulienė sambūrio vardu P. Maželiui uždėjo laurų vainiką, kaip ir pridėdama laureatui..., kuri dar viena tautine juosta apjuosė Vyrų kvartetą; Dailių Menų klubo vardu sveikino R. Mulokas. Raštu sveikinimai gauti iš: vysk. P. Baltakio, S. Santvaro, PLB

pirm. V. Kamanto, PLB vice-pirm. kultūros reikalams M. Lenkauskienės ir Lietuvių rašytojų dr-jos pirm. Č. Grincevičiaus.

Kukli parapijos salė meniškai išpuošta P. Maželio, sudarė šventišką, kad ir ne "holyvudišką" ispūdį; G. Dovydaitytės-Kiškienės elegantiškai papuošti stalai, S. Stančiko ir L. Vaitaičio apšvietimas, D. Steikūno maršų muzika, pasitikusi į salę įeinančius laureatus, lydinti į sceną premijų priimti, V. Stoko skaidrės — laureatų nuotraukos, ir, žinoma, pilnutelaitė salė žmonių, prisidėjo prie šventiškos, iškilmingos nuotaikos.

V. Baltušienė

Iš laiškų redakcijai

Gerbiamoji LD Redakcija,

balandžio mėnesio numerio vedamajame "Mirštame ar gyvename", jūs palietėte skaudų išėivijos likimą — anksčiau ar vėliau jos egzistencijai lemta baigtis — į amerikietiška masė išilieja visi ateiviai; juk jie ir sudaro Amerikos gyventojų sumą. Mažesniai ateivių skaičiui grėšia greitesnis išiliejimas; didesnių tautų išėivija, gausesnė — ilgiau laikosi.

Lietuvių išėivija labai papildė, praturtino naujieji antrojo karo "išvietintieji asmenys". Jie, tai yra mes, čia sukūrėme naujas organizacijas, naujus sambūrius, atnešėm didelę dalį lietuviškos kultūros — trumpai nė neišskaičiuosi tų iš Lietuvos atsineštų ir naujai, čia, sukurtų kultūros turtų, rodančių lietuvišką kūrėybiniį potencialą.

Kaip ir visose visuomenėse, atsirado kritikų, kuriems tai šis, tai anas, tai šie, tai anie darbai nepatiko. Ne visiems jungiantis į lietuviškąją veiklą, kai kuriems paliekant nuošaly, kitiems atkrinant ir nueinant į amerikietiškaį meno, mokslo darbą, atsirado prognozėninkų, kurie ėmė pranašauti, kaip rašote, kad už 20-30 metų lietuviškosios išėivijos, svarbiausia, tų visų veikėjų, nebebus. Praėjo 40 metų, o ir veikėjų, ir veiklos dar pakankamai yra. Ir tos veiklos reikšmė Lietuvos laisvės kovoje yra reikšmingesnė ir paveiklesnė.

Ta proga norėčiau pacituoti netyčia užtikta vieno poeto humoristinę satyrą "Veikimas ir likimas", kur autorius dainuoja, kad viskas baigsis "po metų devynių":

Aš, į Pittsburgą pakliuves,
Vis dar Jurbarką miniu,
Kas primins, jog ten aš buvęs,
Man po metų devynių.

Įsikibti reiks į turta,
Negi eisi po velnių!
Negi dar neįsikurta
Bus po metų devynių.

Į lietuvišką bažnyčia
Daug sueina tremtinių,
Paieškok atėjęs tyčia
Jų po metų devynių.

Jeį keli dar pasirodys,
Kaip juos rast be akinių?
Jau kitoks ir mano žodis
Bus po metų devynių.

Šiandien balsas man užkimo
Nuo kalbų labai šaunių.
Kas iš viso to veikimo
Liks po metų devynių?

Taip eiliavo ir klaustuku baigė savo abejingą "pranašystę" šaunusis satyrikas-humoristas

Dalis Tautos Fondo suvažiavimo dalyvių. Sėdi iš. k.: dr. J. Stiklorius, J. Valaitis, L. Grinius, Liet. gen. konsulas A. Simutis, R. Gudaitienė, A. Daunys, A. Čiaupė.

Some of the delegates at the National Foundation convention. Seated from l.: J. Stiklorius, MD, J. Valaitis, L. Grinius, Lithuanian General Consul A. Simutis, R. Gudaitienė, A. Daunys, A. Čiaupė.

Photo by —L. Tamošaitis

Tautos Fondas

1988 gegužės 7 d. Kultūros Židinyje, Brooklyne, N.Y., įvyko Tautos Fondo metininis narių susirinkimas, kuriame dalyvavo būrys svečių, jų tarpe Lietuvos generalinis konsulas Anicetas Simutis, VLIK-o atstovas dr. Jonas Stiklorius, "Darbininko" redaktorius kun. dr. Kornelijus Bučmys, Aleksandras Vakselis, "Dirvos" korespondentė Emilija Čekienė, dr. Tadas Klimas, Lietuvių Bendruomenės N.Y. Apygarda ir daugelis kitų. Dalyvavo ir Tautos Fondo Taryba, Valdyba, įgaliotiniai ir atstovai.

Susirinkimas nutarė papildyti T. F. Statutą sąryšium su palikimais ir testamentais; išrinkta nauja taryba kurią sudaro: A. Daunys, I. Banaitienė, J. Bobelis, J. Giedraitis, L. Grinius, R. Gudaitienė, V. Kulpa, A. Patamsis, R. Šidlauskienė, dr. J. Stiklorius, J. Valaitis, A. Vedeckas, J. Vilgalys, C. Vilnis, dr. J. Vytuvienė. Į valdybą įeina: J. Giedraitis, A. Katinienė, V. Kulpa, B. Lukoševičienė, J. Pumputienė, G. Simonaitytė, dr. J. Vytuvienė. Sekė gyvos, bet draugiškos diskusijos. Klausimai buvo prasmingi — ką VLIKAS nuveikė per praeitus metus; lietuvių gretoms retėjant, kaip surinksime užtektinai pinigų VLIKO veiklai finansuoti; kaip pažadinti jaunesnę kartą stoti į laisvės kovotojų eiles ir tęsti mūsų pradėtą darbą, ir t.t.

Šia proga kviečiame stoti į Tautos Fondo eiles, burtis prie esančių Tautos Fondo atstovybių — įgaliotiniais ar aukotojais. Mes visi aukojam: — vieni dalį savo laisvalaikio, kiti sunkiai uždirbtą skatiką, dar kiti ir laiką ir pinigus.

Aukotojams, kurie norėtų savo aukas skirti laisvai Lietuvai, TF turi Laisvės Išdą, kuriame pinigai yra užšaldomi bankuose ir bus išmokėti tikrai nepriklausomai Lietuvos valstybei, nežiūrint kiek metų praeitų.

R. B. Šidlauskienė
TF Tarybos sekretorė

Balys Pavabalys 1958 metais, t. y. prieš 30 metų. Ir kas liko ne po devynių, bet po 30-ties metų iš lietuviškojo veikimo ir koks to paties autoriaus žodis?

Naujausiam savo satyrinių eilėraščių rinkinyje "Milžinai ir slibinai", (kuriam paskirta V. Krėvės vardo premija), autorius štai ką sako:

ATSARGIAU — BUS DAUGIAU

Mano plunksna — produktinga,
Jai retorikos nestinga.
Nesakysiu: jau baigiau.
Bus daugiau.

.....

Reik turėti kumštį kieta,
Reik surasti minkštą vietą.
Minkštakūniai, atsargiau!
Bus daugiau!

Kiek ilgai? Jei pagal tą pačią projekciją, kaip tada, ne po "metų devynių", bet po 30-ties, tai tikrai nemirštame, bet gyvename!

O baigiant leiskite ir man "įkvėpimo pagautam" humoristo balsu užgiedoti:

Tat turėkime vilties,
Miels Baly Pavabaly,
Dar sulaukt trisdešimties
Šiam išėiviskam kely.

Kai jau mūsų palaikai
Žvelgs iš pelenu taurės,
Jeį ne mes, tai gal vaikai
Vėl tiek pat gyvent norės.

Su pagarba—
LD skaitytojas

A.Š.

ENGLISH SECTION

The first thing our readers would probably like to know more about is your Lithuanian background. Do you know where your mother's family came from, what they did for a living?

I asked my mother about that and she wrote it down for me. She was born in Simnas, between Marijampolė and Alytus, about 100 kilometers from Kaunas. They lived at 10 Valančiaus gatvė, Kaunas, for many years. She went to school at Realinė Gymnazium at 59 Kęstučio gatvė.

So how long did your mother live in Lithuania?

She couldn't have lived there much beyond high school because she went to Israel where she met my father, married him ten days later, and then had me. Both of our families were pretty much wiped out by the Nazi Germans. The only survivor was an aunt and her daughter who told us what happened in the villages and concentration camps. After the war, she was liberated in Rome. Mutual friends saw an ad in the paper that she had placed listing my mother's name and that's how a remaining son got together with his aunt. The rest of my mother's family was killed: mother, father, sisters, brother were killed; my father's family in Poland were all killed. So I basically grew up without any grandparents, which I missed since all the other kids seemed to have them around.

Do you remember your mother saying anything about Lithuania?

I remember her telling me that her family was quite a substantial family. Her father was a big man and did quite well. He's the one who sent his brothers and sisters to America. It was those brothers and sisters that we tried to find later through the Red Cross or some other agency. One day I would love to go back there and trace some family trees.

My mother recently told me that my father had a commercial store. They also had a mill — all the farmers used to bring their grain in and make flour out of it. My family was relatively affluent in Lithuania.

(This editor had a short conversation with Lea's mother on the telephone, part of which was carried out in Lithuanian. She recalled wonderful times strolling along Laisvės Alėja, near the river Nemunas. She thought of it as the Paris of Eastern Europe. She also recalled going to the university for six months, just so she could get a student I.D. card, thus, a 10% discount to the operas. She also recited a poem in Lithuanian at the end of this conversation.)

We know your mother spoke Hebrew and English. Did she speak any Lithuanian?

I'm sure she did. She speaks several languages — Russian, German, Polish,

INTERVIEW WITH LEA D'AGOSTINO

by Rūta Skirius

(Continued from April issue)

Lea graduating Law school, 1976, flanked by mother (right) and friends.

Lea užbaigusi teisės fakultetą su motina (dešinėje) ir draugais.

Hebrew, Yiddish, English. The language she wants to speak and doesn't is French.

I remember reading that your mother wanted you to learn English and not Hebrew and so tried speaking only in English to you.

And I forgot all my Hebrew. I learned English fluently within three months and soon had half the school wanting to take English from me.

You certainly experienced the gamut in educational opportunities from strict private schools in England to public schools in Chicago.

What happened is that the first school I went to in England, a grammar school down the street from where we lived, offered an exam which, if you passed, qualified you to go to a special school. Well I passed and got to go to an all girl's school, Henry the VI School for Girls. It was the kind of school that had uniforms, out-door shoes and in-door shoes, the badge on the hat and the badge on the blazer.

This is the school I went to until our visas came through, which took three years because mother was considered a Lithuanian, even though she was married to an Englishman, and the quota was limited. It was a fabulous school. I wanted to take my school on the ship with me, it was so lovely.

How strict was it?

Well, I think all English schools, certainly back then, were strict compared to the schools here. That's my basis for comparison. You could be a millionaire and not be able to go to that school; you had to pass a test. It was very competitive, which I think made everyone strive for excellence. My two closest girlfriends were Christine Langley and Sheila Johnston and ours was the friendly rivalry. We each took turns being the outstanding student of the year. When I came to America I was not quite 13 — 12½ or so — and they didn't know where to put me in school. I had all my documents and reports from the old school and this new school's administrators sent them to Washington, D. C. for analysis. Their response was that based on the kinds of subjects I studied and the grades and comments my teachers made, **I belonged in my second year of college.**

So it was up to my family to decide where they wanted me and they thought I'd be totally out of my element in a college environment. First of all, I was not an American thirteen, I was a British thirteen. You know, I had the short skirt, the uniform blazer, the British manners — yes please, no thank you, may I please leave the table, no make up, no smoking. The American girls were very sophisticated — like my parents — while I was very unsophisticated. So they put me in the same high school with my cousin Arnie. That way, they thought, there would be someone watching over me.

So at thirteen you went into high school.

My second year of high school.

Which high school did you go to and what was that experience like?

Senn High School. It was **not** a nice experience at all, until my last year. First of all, I was very bored. I was learning things I had already learned. Second, I found myself out of my element with the kinds of kids there.

They were older, weren't they?

They were older, yes, but it wasn't that. We just came from totally different backgrounds. I had a very thick British accent, and every time I opened my mouth everyone would just be standing there listening. I thought they were laughing at me; I didn't realize they enjoyed it. So I was determined I was going to get a Yankee twang. I was very facile with accents so I got my Yankee twang. Also, we were very

poor. This happened to be a very rich high school where the girls were judged by the number of cashmere sweaters they had: This one had forty, that one had thirty. I had nothing. I had hand-me-downs. So I was really out of my element... until my last year of high school.

So this school does not fit our image of a public inner-city high school?

No, no. This school now, I understand, has a significant black population. Then, we had a very large segment of very rich, spoiled, Jewish brats.

And now you had boys as well as girls. What did you think of that?

I thought it was kind of fun. I met my first American boyfriend in the dentist's office. I still have a picture of him. He was going to Northwestern University. I never did go out with boys my own age; I always went out with older people; I related better to them than kids my own age.

My senior year, I finally felt I was in my element. I joined the theatrical players' group. When I was able to get out of myself, I guess, I could make friends easier. And I made one or two friends that I was close to and I didn't feel so out of it.

That must have been a big change from the British school system. What did you think of the American teachers by comparison?

I always got along with my teachers, I guess, because I was brought up to respect my elders. For example, I always gave up my seat on the bus if someone older was standing; I always asked permission to leave the table. As far as the systems go, the British is much better. In fact, I always used to say that if I had any children and the money, I would send them to English schools. I'm sure that there are schools here that are just as fine as those, but this is my opinion based on the few schools I went to.

You know, they say now that you can't have competition because, God forbid, you might make someone feel like they're not too bright or something. But competition is what makes someone strive for excellence, and I'm a competitive person. I think that most people who want to do well are competitive. For example, in our D. A.'s office, everyone gets paid the same so everyone assumes 'Oh, the civil servant.' But you can rise even in civil service, as I have, much to the chagrin of fellow deputy attorneys.

And they resented you because you did it fast?

Sure. Naturally. I'll never forget when I became a Grade 4, the stories that went around as to why I was promoted. Five women got appointed to Grade 4 altogether and there was a story about each one of us: One was said to be sleeping with the chief deputy, which was true because she was married to him. Another one because she was black. Another one because she had taken the test before and the office 'owed her.' And then there was mine — my husband bought it for me, that he donated X amount of money to something. And the amount of money varied depending on who you talked to. I came home very upset one day and

Lea Purwin and husband, Joseph D'Agostino.
Lea Purwin ir jos vyras Joseph D'Agostino

Joseph set me straight by asking: Would you rather be a Grade 3 and have everybody love you or a Grade 4 and get the snide remarks. I told him I'd rather be a Grade 4.

Let's go back a little. Why did you drop out of college, a very good college at that?

I passed the entrance exam to get into the speech program in January when I graduated high school. I had planned to work until fall when college began. Actually I had to work to make the money for college; my mother was a single parent. And I started working. It was the first time I worked full time, and the first time we had any money; the first time I was able to buy some pretty things. When fall came I didn't want to give that up. So I went and interviewed with the dean of admissions and asked whether I could continue to work and go to night school and when I accumulated enough money to go back to day school whether I could do so without having to take the exam again. He said absolutely, that, in fact, the school of speech had better facilities at night because they used the WBBM-TV studios at Wrigley-ville. So I said great and worked during the day and studied at night. But once you're out there and making that first money and you're able to buy things when all you've had for the last three years were hand-me-downs, like the poor kid on the block, I never did go back to day school. It was too nice a feeling. After a while I stopped taking evening classes.

So what was the opportunity that drew you to California?

You know, I've got to try and reconstruct the situation. One of the reasons I moved to California was that I couldn't stand the weather in Chicago. I used to get deathly ill every winter. Then there had been a romance that was better concluded. And, I think as a kid I was in love with Hollywood. Until I was 21 I thought I was the world's greatest actress. Yet

when I come out here I really never did anything to pursue that. But I fell in love with California the minute I got off the plane and saw the first palm tree. I hadn't seen a palm tree since Israel; I felt as if I were home again.

Did you come out alone or did you come out with your mother?

I was just going to tell you about that. I came out on my own and my mother stayed back with the rest of the family. I had never been away from home.

You had no job, nothing?

Nothing. My boss in Chicago had given me three letters as introductions for a job. One was to Lew Wasserman, the head of MCA at the time. One was to someone at the City of Hope. And the third to a B. Gerald Canter of Canter/Fitzgerald, Investment Banking. I came out in February — my mother's and my birthday is in April — so mother flew out here to celebrate our birthdays together. I flew home that September for Rosh Hashanah and Yom Kippur and mother flew back out here for Christmas and New Years. And I was on the phone with her every day, writing every day, and so finally, she just moved out. I'm her only child and it was apparent that I was going to stay here. She hated it out here at first. She missed Chicago and the family very, very much. But after a few minutes back there, she realized that this was it. But it was quite an adjustment for her.

Well, you had worked for some lawyers before?

But it wasn't because of that. It was because of some vision about criminal law, about being in a courtroom. I guess there is something of the theatrical in it. And I like the idea of working with victims and putting animals behind bars. So I said to /my friend/ Mary, why don't we go to law school? The idea was to go

to law school by correspondence. And she looked at me and said: "Are you crazy. I am not going to give up three nights a week for night school." I was Miss Social Butterfly in those days. So we found out that California was one of the few states that permitted you to go to law school even if you weren't a college graduate as long as you took an equivalency exam given by the state bar of California, which at that time was given once a year.

Was it true for entrance to all law schools?

No, I don't think you could get into Harvard, UCLA, or USC with the exam. The law will permit you to do that, but realistically, what law schools will accept is something else again. So we took the exam and we both thought we had failed it. I'll never forget it. After the exam we went to the Polo Lounge at the Beverly Hills Hotels and had Pink Ladys.

Law school is a radical change from the social life you led before?

You have no idea! Remember now that I stopped school when I was 16 and I was now 36 and going back to school. The adjustment was very difficult. And going to school at night while working days is even harder. But I really took to it like a duck to water. I loved it.

Once you knew you were serious about becoming a lawyer, why didn't you try to transfer into a more prestigious school — like Loyola or Southwestern?

It never occurred to me. I started out in that school; I felt the school was good; I enjoyed the people who were there; it was convenient for me as a night school. It never occurred to me to transfer, I have a tremendous amount of loyalty to people and places and things.

Were you aware that there was a rank order of law schools?

Oh, yes. I knew. I knew that the job I wanted, which was going to the district attorney's office,...

You mean you already knew what you wanted to do when you started law school?

Oh, that's what I went to law school to be — a D.A. There was never any question that I would do anything else. I didn't want to get into one of the prestigious law firms. If I had wanted that, clearly I would have needed to think about a different school. That was never on my mind. And I knew that even though the D.A. could have the pick of the crop, I **just knew** I was going to get it. I **just knew** it, because I wanted it so badly.

So you knew when you picked the school what you were going to do when you finished?

Oh, yeah. Every course that didn't involve criminal law was a waste.

Some people say that the chances of winning a case are slanted in favor of the prosecuting attorney over the defense attorney, especially in the prosecution of career criminals. What is the general success rate of convictions in the state, and in this division?

I don't have the state statistics here, and in the division I'm in — the career criminal unit — obviously the statistics are good. In fact, I think our office came out recently with statistics

relating to our office, not just my division, indicating that our division rate is better than 90%. You've got to understand that a lot of the reason for that is by the time that you actually take the case to trial, you've been through a lot of other procedural safeguards along the way: you've had a preliminary hearing; you've had a number of motions... so that you don't just file a case and go immediately to trial. And when you're dealing with career criminals, as a rule, you're dealing with people who have committed more than one crime. You have more than one victim coming in; hopefully, you have more than one identification, you have several of them. When you're talking about one-on-one, it's probably easier for a jury to acquit someone. But when you're talking about victim after victim coming in saying this is the man who did it, what is the jury going to do.

It does not always necessarily follow that they're easier cases. By and large, they are... Again, you have the green eye saying that it's easier to convict when you got a lot of victims. That's not necessarily true. There's a tremendous amount of work that goes into these cases. During a trial, there's not a time that I don't work every night and every weekend from morning to night. And you can't just rely on what people have given you. You have to go out and do your own investigating. For example: My death penalty trial. The person I have on death row right now, if I hadn't gone out and done extra work, met extra people, could have conceivably been acquitted. He might not have gotten the death penalty.

I keep going back to the thought that you knew what you wanted to do when you entered law school. What triggered your interest in law?

Criminal law. The excitement of criminal law. I wanted to be in a courtroom working on a trial. I don't want to be in an office working on contracts. Contracts was my worst subject in school. Obviously I could make tremendously more money in private practice. I've had offers. But I did not go into law to make money — security, yes.

But you could be on the other side of the fence . . . a defense attorney.

I wouldn't want to do that. I don't think I could do that. I'm not made up for that because it would be very difficult for me to defend someone whom I knew was guilty. I mean I know they have to be defended. But I don't want to be the one to do it.

What was the hardest case you've had that you won? What did you personally do to win it?

I've had so many hard ones. The death penalty trial was a very difficult case. It involved a double homicide committed by two people who had a third person along with them who turned state's evidence, if you will. I was seeking the death penalty for one of the defendants and life without possibility of parole for the other. But whenever you have as your prime witness someone who also went along on the homicide and has a record himself, you're dealing with inherent, built-in problems. We had a lot of witnesses in the case who weren't the world's most savory characters.

One of the first major cases I had involved a six-year old child who was kidnapped at the Greyhound Bus depot and found several hours later totally abandoned in a housing project in Long Beach. She had been drugged and brutally raped. She was ripped apart. It took 3½ hours of corrective surgery to put her together. That case could have very easily been lost, except that I spent so much time on it. I went to the jail and had the people there collect the defendant's cigarette butts for me so I could do special investigation. There are just so many angles . . . The cases may seem to be easy when you're presenting them in a court, but nobody really knows the agony of the work that goes into them.

There's another one where I went down to the jail and went through 60,000 visitor's slips. During the case I just had a feeling the defendant was going to get on the stand and give or get someone to give an alibi defense. I was a pretty new deputy at the time, but I just had the feeling it was going to be one of his family members. I wanted to go down to the jail and find out who's been visiting him and what they've been doing. I went down to the jail with one of the officers on the case and said that I wanted to take a look at the guy's visitors' slips. He looked at me and said: "You're kidding, aren't you." I said no. He said: "Well, we only keep them a month." I said: "OK. I'll look through the month." He said: "Serious?" I said: "Yeah." He said: "OK. Wait in here." This was in the liaison office. They came back shortly thereafter, about ½ hour later, with sacks on their backs like Santa Claus. At that time, about nine years ago now, there were about 60,000 visitors per month. So we went through all 60,000 visitors' slips. That taught me a lesson. Thereafter, I did what I could have done: Request that a certain individual's slips be held out. But I didn't know that at the time. I went through 60,000 visitors' slips. And I used my own time to do it, too.

Then, one of the last cases I did in Van Nuys before coming back downtown was extremely difficult because it involved violence and the nature of the crimes was so horrendous, including the rape of a 16-year old with her mother and brother in the next room. Sometimes a case is difficult not only because the facts of the case are difficult, but because you're dealing with people who have been so emotionally drained that you're emotionally involved. I can't think of many cases that have been easy.

What was the most satisfying case for you to work on?

That's again a very hard question to answer. I think that anytime the jury has convicted someone whom I knew was responsible for a whole series of crimes, it's gratifying. I go home and sleep like a baby because I know that I helped make the streets safer. I know it sounds corny, but it's true. When victims, especially rape victims, send you flowers and notes and cards . . . Well, I guess any case that involves rape because — and I have a 100% success rate in rape cases — because when you help a woman through a rape trial, and before and after, you know you're helping someone at the

worst time of her life. You get a tremendous amount of satisfaction because, short of being a doctor, you've saved their lives. And then, when the jury comes back with guilty, and you can tell that victim that the jury came back with guilty, and watch the look on her face, she feels vindication: "Hey, the jury believed me. I wasn't asking for it. It really happened." There's really nothing more satisfying. And I don't think I can choose one rape case over another rape case. I have derived satisfaction from all of them.

Lea and her mother, Berta Purwin eleven years ago.

Lea su motina Berta Purwin prieš vienuoliką metų.

What do you think about defense attorneys in general? -- Their motives for taking cases?

I have a lot of respect for many defense attorneys, believe it or not. I think that there's one group of defense attorneys that is much maligned and unappreciated, and that is the public defenders. By and large, most of them are as competent or more competent than privately-retained attorneys, because they do their work on a different basis.

There are some defense attorneys who take it very, very personally and who will stoop, who won't hesitate to stoop to anything to get what they want. I have no respect for that. I understand the concept that if you're there to defend someone who is your client, you defend them to the best of your ability. But I don't think it ought to be done at the expense of ripping someone else apart or destroying someone else . . . especially when it's not necessary. And so many commit their egos because they want to win. It becomes a game after a while, it's no longer justice. It's the game: I want to beat the district attorney.

What is an example of stooping to something?

I can think of a few examples. One was a case with five defendants. Of those five defendants, one had an attorney whom I thought was absolutely obnoxious. The other four were professionals; they were gentlemen. One great trial I did involved a woman who had a frontal lobotomy at the age of 21. So she had the mentality of a 5-year old. The defense attorney could have made things terrible for her. Sometimes, if the defense attorney doesn't stipulate to something they make an issue out of it. They force you to call another witness when you really don't have to, just to be difficult.

What do you think of Gloria Allred?

I have a tremendous amount of respect for her. She's a very unique woman. Until I knew her, I used to think a lot of things about her. Since I've met her I know her to be an incredibly supportive woman, willing to support other women, which is unusual in itself. It takes a very secure woman to do that. She's much softer, much warmer in person than what we believe. My husband was flabbergasted when he first spent time with her. She's very tiny, very warm. I know she comes across a lot harder than she really is in person. And every one of my friends who's met her has done a flip-flop about her. She's a woman who's got the courage of her convictions. There are very few people who do.

Do you ever argue politics?

No. We haven't spent that much time together to argue about politics. When we've been together, we've discussed other things. She's been quite a pioneer in women's causes. She's taken on unpopular causes. And it takes a lot of guts to do that. I think she's quite unique in that regard. There is no other person like Gloria Allred. I don't necessarily agree with everything she espouses. But I really respect her ability to go after what she does.

When I saw you two together on TV the day she sponsored your campaign, I thought: Now there's an alliance.

Let me tell you. It's thrown a lot of people off, it really has. Law enforcement was absolutely boggled by it. I had a lot of cops who previously just adored me call and say: Wait a minute. We thought you were really prosecution, so what is this with Gloria? I said: Wait a minute. The fact that Gloria has endorsed me has not changed me one iota. I'm not a Gloria clone. I'm still the same person I was. You know how I feel about law enforcement. One makes many friends in life and you don't necessarily have to parrot everything someone says. I'm still very pro-death penalty, etc. etc. There are a few areas I wouldn't touch with a ten-foot pole if I were around Gloria. For example, I wouldn't touch the subject of Rose Bird. But then, a very dear friend of my husband's and I had a terrible fight over Rose Bird one day. I know what her feelings are about Rose Bird and I know how I feel about Rose Bird. *They do not coincide.*

AFTERMATH OF FEBRUARY ATTACKS ON BELIEVERS IN LITHUANIA

On Sunday, February 21, militia and auxiliaries surrounded the Church of Saint Nicholas in Vilnius and lined the neighboring streets.

At 11:00 A.M., three Catholic activists: Dr. Algirdas Statkevičius, economist Jonas Protusevičius and pharmaceutical technician Andrius Tučkus, leaving church after the main Mass, were set upon by militia in a side street. They were forced into an automobile and taken to militia headquarters. There they were forced to sign a statement falsely accusing them of disorderly conduct. They were jailed for the night. The next day, February 22, they were hauled before a special session of the court. Denied legal representation or the right to defend themselves. Dr. Statkevičius was fined 30 rubles; Mr. Protusevičius was sentenced to 12 days in jail and Mr. Tučkus to 10. Mr. Tučkus has since lost his job. Dr. Statkevičius refused to pay the fine and immediately sent an appeal to Attorney General Rekunkov of the U.S.S.R.

Commenting on the incident, Nijolė Sadūnaitė, one of the leaders of the protest movement in Soviet-occupied Lithuania, said, "This is how they treated peaceful and decent religious believers daring to go to church on Sunday, during this wave of extremist activity against us. Even though Stalin is being increasingly condemned day by day in the Soviet Union, the Stalinist attitude toward the nationalities question continues. The extreme amorality which has developed over 70 years has proclaimed in practice that Communism and decency are incompatible. This has not changed during this time of perestroika."

(LIC)

SIX SENATORS ASK PRESIDENT TO MEET WITH LITHUANIAN HUMAN RIGHTS ACTIVISTS IN MOSCOW

Six U.S. Senators are encouraging President Reagan to meet with seven leading Lithuanian religious and human rights activists during his upcoming visit to Moscow May 29-June 2.

In a letter sent May 2, the Senators say that a meeting with the Lithuanians would "send a strong signal of support to all in the Soviet Union who are fighting for human rights... and would provide us with important insight into the current situation and emerging issues in the Baltic States."

A similar letter suggesting the President meet with the Lithuanian group was signed by 32 members of the House of Representatives and sent to the White House on April 27.

The seven Lithuanians named in the Senators' letter are Bishop Julijonas Steponavicius, Sister Nijole Sadunaite, Father Jonas Kastytis Matulionis, Mrs. Jadvyga Bieliauskiene, Mr. Antanas Terleckas, Mr. Vytautas Bogusis, and Mr. Petras Cidzikas.

The letter to Reagan was initiated by Senator Frank Lautenberg (D-NJ). He was joined by Senators Donald Riegle (D-MI) Dave Durenberger (R-MN), John Heinz (R-PA), Carl Levin (D-MI), and Alan Dixon (D-IL).

(LIC)

MEMORIES OF LITHUANIA

Knights of Lithuania Banquet

Feb. 7, 1988 — Chicago

Address by Dr. Konnie J. Savickus at Banquet

We honor Msgr. Dr. Joseph Prunskis, a very humble man and a remarkable man. His writings have infused our Lithuanians with a revived national spirit. He and his work can be described in one general sentence; Msgr. Prunskis' entire life is dedicated to God, to his country, and to humanity. That sums up his life. To know and understand him more thoroughly we present a resume of his life and accomplishments.

He was born on Dec. 22, 1907 in Žvilbučiai, Utena County, Lithuania. Like his father he was a farm boy. He had two brothers and two sisters. He attended high school in Utena, and started writing articles at the age of 14. As a youth he played soccer and basketball. He taught school in Kupiškis, was an assistant to the church pastor, and became active in journalism. In 1932 he graduated from the Theological seminary in Kaunas, where he studied about God, religion and the universe, and was ordained a priest. In 1935 he received his licentiate in Canon Law at the University of Kaunas, and in 1945 he received his doctor's degree at Catholic University in Washington, D.C.

From 1932 on he was engrossed in journalism, in addition to his pastoral duties. He was editor of a weekly newspaper *Mūsų laikraštis* 1935-1937, and an editor of a daily newspaper the *Twentieth Century (XX amžius)*; 1936-1939; and director of the Catholic Press Bureau 1939-1940, all in Kaunas.

In 1940 Lithuania lost its Independence when the Russian Communists by sheer force took over the country. When Msgr. Prunskis found out from his friends that he was on Stalin's preferred list for a free trip to Siberia, he knew it was time to leave Lithuania. He traveled at night only through the woods, with agents helping him along the way, and in a few days he crossed the German border which was guarded on the east side by Communist soldiers and dogs. He was placed in a concentration camp for 10 days, then made his way to the American Embassy in Berlin. In a few weeks he received an invitation from Msgr. Krushas — so he traveled to Chicago by way of Spain.

In the meantime, his father, age 70, his mother, and his uncle Rev. John Prunskis were taken as prisoners by the Communists to Siberia. Without proper food and shelter, life in Siberia in winter is a living death. His father Joseph and his uncle died within 18 months due to lack of food and the extreme cold. His mother Ona remained a prisoner for six years. One day she casually asked a guard what he would do if she walked away, and he said he wouldn't do anything and that she'd be crazy

Dr. Konnie J. Savickus and Msgr. Jozas Prunskis at the Knights of Lithuania Banquet Chicago, Feb. 7, 1988.

Dr. K. J. Savickus ir prel. J. Prunskis Lietuvos Vyčių pokilyje, Čikagoje 1988.II.7.

to try it. He knew anyone who walked away would meet death from exhaustion, from the cold, or from wild animals. She knew the war was over in 1947, so she decided to escape with two young boys she had raised in the prison when her cousin died. They walked and walked... and reached the railroad tracks, then the station. She had rubles, sent her by her son from America, so she got on the train without any identification and made it to Moscow where everyone was celebrating the end of the war, so restrictions were relaxed. She made it to Vilnius with the two boys, and turned them over to their relatives. In time she got an identification pass by bribing an official, and used her maiden name for 13 years — then got the news that her son talked to Khrushchev in the United States, and the Kommissar agreed to let her go to America.

How Msgr. Prunskis persuaded Kommissar Khrushchev in Washington, D.C. to permit his mother to emigrate to the United States is a dramatic and amazing achievement. The story is a lengthy one, so it will be written up in the *VYTIS*. However, after it was done one of our questionably brilliant Lithuanians asked Msgr. Prunskis, "How can you, a Priest, talk to an Atheist Communist like Khrushchev, and ask a favor of him?" To which the Monsignor replied, "I don't know about you, but I love my mother, and I'd do anything within reason and my conscience to get her out of a prison!"

In Chicago the Monsignor did not waste any time. By 1943-1945 he became director of the Press Bureau; editor of the daily *Draugas* 1948-72; editor of the *Marian* magazine 1964-69; instructor of journalism at the Lithuanian Pedagogical Institute; contributor to the *Lithuanian Encyclopedia* 1953-69; editor of *Laivas* since 1972. At present he is the director of Information for the American-Lithuanian Council, and resident assistant at the Queen of the Universe Church where he was promoted to Monsignor last July.

In his lifetime he has written 10,823 articles for newspapers and journals such as the *Chicago Daily Tribune*, *Draugas*, plus Ukrai-

nian, Polish, Czech, French and German periodicals. He knows nine languages. It's not quantity that counts — his writings have substance, feeling and impact and all of them are about religion, freedom, Communism, plus humanity.

The titles of a few of the books he has written, 36 of them, mostly in Lithuanian, are as follows: *How To Write For Newspapers* 1940, 2nd Edition 1950; *Communism and Revolution in America* 1942; *A Year with God* 1958; *Men on the Wrong Path* 1960; *My Concept of the World* 1958; *Lithuanians in Siberia* 1981. To complete his education and add more knowledge to his writings, he traveled around the globe.

Here's what happens to the royalties he receives from his publications. He finances \$1,000 awards each for scientific, religious, and journalistic achievements, plus scholarship awards; and contributes \$500 to individuals for good work in local community affairs. No more can be asked of any man. He doesn't spend it on himself. His health is good, aside from having had a heart attack and glaucoma in the left eye.

As to unusual experiences — he has been arrested three times by the police. He was traveling around Koenigsburg and Danzig at the time the Germans were mobilizing their troops to invade Poland. When he got to Warsaw he was arrested because he spoke to people in Lithuanian or German and was suspected to be a spy. He had a Press pass as identification so when he contacted the Embassy he was released. Later, he was arrested again at the border by Polish Military Police for the same reasons, and again released upon contacting the Embassy.

In the United States in 1944 the police were waiting for him when he got off the train in Salt Lake City, Utah. He was going there to see the Great Salt Lake and visit a priest in the City. While on the train he had conversations with passengers and one of the asked him if he could speak German, and he replied, "Yes, very well." He was traveling in casual clothes. That one passenger evidently told his suspicions to the train conductor who in turn relayed them to the Salt Lake City Police. The police asked him for identification — he showed them a card written in Latin which stated he was a priest — he had nothing else. Their only comment was, "Boy, that's a new one on us — we don't read Latin either, so you come along with us." They took him to the police station, then decided to take him to the Bishop of the Catholic Church. The Bishop wasn't convinced by the card alone. He asked Rev. Prunskis some questions which only a Priest would know the answers to — and was convinced. He asked the Reverend to be his guest for a week. The reason Msgr. Prunskis was arrested was not because he looked like Al Capone... they had a Prisoner of War compound in Utah, and they thought he was one of the escapees.

I hope in this short biography I have done justice to the Monsignor's career. I wonder what he does in his spare time?

So the Knights of Lithuania and all of us say, Msgr. Prunskis carry on your excellent work for God, freedom and humanity.

WTBS OFFERS DISINFORMATION SAGA ON THE USSR

Superstation WTBS-TV regaled its viewers in March with one of the oddest offerings in the short history of American television. This cross between the Twilight Zone and Soviet Intourist brochures was entitled "A Portrait of the Soviet Union."

The commentary of the **Portrait** had to be heard to be believed. Movie actor **Roy Scheider**, hired no doubt for his profound knowledge of Soviet history, described the USSR as a "nation" of varied "races" (Sic!) "bound together by a dream." The totalitarian system that exterminated more human beings than Nazi Germany was explained as a vast enterprise in "social engineering" and was praised for its successful "modernization."

The series was particularly offensive to the Baltic nations. A young Lithuanian was heard saying, "We are not easily assimilated," but nothing was said about where the danger of "assimilation" came from. There were rock bands, happy young couples, ambitious entrepreneurs. Not a word about the Hitler-Stalin Pact, Moscow's aggression, the mass deportations, the enormous population losses, or Russification. The individual in Lithuania on whom the program chose to focus as a representative figure was a faceless **aparatchik** comrade **Šniukas**. The history of the Baltic countries was dismissed with a few words. The announcer blithely erased centuries of Lithuanian statehood by stating that the Baltic countries were independent for 20 years, "the only time in history."

The other non-Russian nationalities and the Russians themselves did not fare much better. Orwell's Big Brother would have nodded approvingly at this surgery — the entire historical dimension excised like an appendix. The series totally ignored the recent revelations in the official Soviet press about the economic troubles and the rising unrest of the non-Russian nationalities. Not a single critic of the regime was quoted. It was all gloss, glitz, and propaganda posters.

This exercise in big-budget insanity could be dismissed as one of TV's periodical outbursts of poor taste. But more is in the offing. According to **The Washington Times** (March 18, 1988), Turner Educational Services, Turner Broadcasting System's education arm, has announced ambitious marketing plans for the series. **Encyclopedia Britannica Educational Corporation**, in a joint venture with TES, is creating four school/library programs: a seven-cassette, curriculum-keyed, video encyclopedia of the USSR, complete with lesson plans and index, for use in middle-and high-school social-science classes; a three-film cassette group tailored to grade-school children; a series of 10 60-image slide trips; and a video package designed for businessmen planning to travel and work in the USSR. In addition, a University of Michigan specialist is helping TES create a university-level telecourse, with video, textbooks and workbooks built around the series. Raintree Publishers will produce a seven-book

BALTS REMIND GORBACHEV OF GENOCIDE, ASK FOR REPARATIONS

Baltic American Committee Submits Statement on Mass Deportations

A statement addressed to **Mikhail Gorbachev**, denouncing Soviet genocide policies in occupied Estonia, Latvia, and Lithuania, and demanding reparations for all Baltic victims was placed in the mailbox at the gate of the Soviet Embassy in Washington, D.C. on March 25 by members of the **Joint Baltic American Committee**, because the embassy officials had refused to accept it. The Baltic delegates also left three black wreaths outside the gate to commemorate the mass deportations from the Baltic States in 1949, when some 200,000 Balts, including women and children, were deported by the Soviet authorities. Most of them perished. The text of the statement follows:

WHEREAS, the formerly democratic European nations of Estonia, Latvia, and Lithuania are still illegally and militarily occupied by the Soviet Union,

series based on the program. Two other series companion books also will be published, one by **Holt, Reinhart, Winston** next February and another by **Weidenfeld and Nicolson** in September.

All this is a major puzzle. Why would reputable institutions and publishers be attracted to this bloated Technicolor disinformation saga? Why must American and British students be exposed to materials that fail to meet elementary scholarly standards? And why must an apologia for totalitarianism be sold and bought under false pretenses?

Balts and anybody affected by Mr. Turner's TV escapades should immediately take action to rebut the lies and the omissions. And they must ceaselessly protest against the attempts to use packaged falsehood in the classrooms. Boycott action should be considered against the companies involved. (ELTA)

HISTORY "DOWN THE MEMORY HOLE"

"History disappears down the memory hole in 'Portrait of the Soviet Union.' Good sense is flushed away, too..."

John Corry, "Russia Through Rose-Colored Lenses," The New York Times, March, 1988.

*****

"Ted Turner... has taken the Potemkin-village ploy a giant step further. In his 'A Portrait of the Soviet Union'... viewers are taken on a seven-hour tour of television's first Potemkin nation."

Don Kowet, "Turner's Phony Paeon to Russia," The Washington Times, March 18, 1988.

WHEREAS, on June 14, 1941, the first mass deportation of thousands of innocent citizens of the Baltic States were carried out by the Union of Soviet Socialist Republics,

WHEREAS, as a continuation of the brutal forced collectivization of farms, on March 24, 1949, Stalin deported almost 200,000 Estonian, Latvian and Lithuanian farmers and their families to Siberia, most never to be seen again,

WHEREAS, even the Soviet-controlled press in Latvia and Estonia has begun to admit that several mass deportations took place after the USSR invaded Estonia, Latvia and Lithuania in 1940,

WHEREAS, detailed statistics published in the Estonian cultural weekly **Sirp ja Vasar** (November 27, 1987) show that 80% of the Estonians shipped to Siberia were women, old people and children, 1500 of the more than 10,000 Estonian deportees in 1941 were children under 7 years of age, in 1949 only 7.5% of the over 60,000 Estonian deportees were men between the ages of 20 and 49, belying Soviet claims that only potential anti-Soviet partisans and resistance fighters were removed from Estonia,

WHEREAS, the decision to treat innocent people so brutally en masse can be explained only as a genocidal act against the Baltic peoples,

WHEREAS, on March 23, 1988, at the first congress of Soviet collective farmers in two decades, you called for more individual initiative and set the tone for radical agricultural reform, thereby admitting that Soviet state-run agriculture has been a failure,

WHEREAS, for Balts and Ukrainians, your admission of the failure of forced collectivization of farms only serves to magnify the horror of all the needless death, suffering, social and political upheaval, and economic deprivation inflicted upon our people.

WE DEMAND that the Soviet Government, which continues to illegally and militarily occupy the Baltic States, pay reparations to the Estonian, Latvian, and Lithuanian people and to all individuals and families who have suffered directly or indirectly as a result of the genocidal soviet policy of displacement of population for political reasons. ELTA

Books in English:

Crosses in The Arctic, (A Lithuanian Woman Survives the Gulag), —by Matilda Strimaitytė-Melienė. Translated by Nijolė Beleška-Gražulis. 179 pages. Published by Stasys Butkus Chapter of the Lithuanian National Guard in Exile, Inc., Chicago. Book design by Petras Aleksa.

DAGYS — Sculptures. 168 pages. Published by Devenis cultural Fund, Toronto, 1985. \$30.

Jacob (Jokūbas) Dagys is well known for his sculptures reflecting his nostalgia for his Lithuanian homeland. They reveal the daily life and mood of the people; their nature, love and religious devotion.

GARBĖS PRENUMERATOS

Dr. R. Andries, Media PA
 A. Andriušis, Dorchester, MA
 B. Apshaga, MD, Thompson, CT
 V. Apynys, MD, Clinton, OH
 P. Aras, Santa Monica, CA
 J. Babilius, Pasadena, FL
 Rev. A. Babonas, Detroit, MI
 Rev. J. Bacevičius, Kintyre, ND
 S. Bacevičienė, Los Angeles, CA
 J. Bagdžius, Chicago, IL
 H. S. Bajaliai, Los Angeles, CA
 L. Bajorunas, Binghamton, NY
 G. Balanda, Warren, MI
 E. Balceris, Santa Monica, CA
 Rev. V. Balčiūnas, Thompson, CT
 A. Balčytis, Chicago, IL
 A. Balsys, Woodhave, CT
 L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
 K. Bandzevičius, Los Angeles, CA
 V. Barkus, Omaha, NE
 V. Beleckas, Sunny Hills, FL
 J. Belazaras, S. Windsor, CT.
 P. Bernota, Waterbury, CT
 Rev. A. Bertasius, Paterson, NJ
 C. Bobelis, MD, St. Petersburg, FL.
 N. Bražėnas, MD., Sparkill, NY
 J. Briedis, W. Bloomfield, MI
 J. Bučinskas, Baltimore, MD
 E. Butkienė, Los Angeles, CA
 R. Bužėnas, Los Angeles, CA
 V. Čekanauskas, Lietuvos gen. konsulas,
 Los Angeles, CA
 V. Černius, Los Angeles, CA
 R. Čibas, Australia
 B. Čizikaitė, Chicago, IL
 Kun. V. M. Cukuras, Putnam, CT
 Rev. M. Čyvas, Albany, NY
 Dr. V. Dambra, Venecuela
 S. Damulis, Vista, CA
 V. Datis, Los Angeles, CA
 S. Daugėla, Santa Monica, CA
 A. Daukantas, Santa Monica, CA
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija
 J. Dičpinigaitis, MD,
 Woodhaven, NY
 A. Dičius, Santa Monica, CA
 A. Didžiulis, Columbia
 Dr. R. Dovydaitis, Dalton, PA
 V. Dovydaitis, San Clemente, CA
 Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
 A. Drukteinis, Bedford, NH
 J. Dženkaitis, Glendale, CA
 V. Dzigas, Omaha, NE
 I. Gailiūnas, Vancouver, WA
 A. Galdikas, Los Angeles, CA
 Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
 V. Garsys, Worcester, MA
 Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
 M. Gelžinis, Farmingdale, NY
 R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
 J. Girevičius, Ont., Canada
 I. Goddard, Arcadia, CA
 K. Gogelis, Redford, MI
 K. Grigaitis, Santa Monica, CA
 P. Gruodis, Chicago, IL
 J. Gumbilevičius, Winston, OR
 I. Gurčinas, Los Angeles, CA
 P. Gylys, Olympia, WA
 R. Janowska, Norristown, PA
 V. Janušonis, Dousman, WI
 E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
 A. Jocas, Santa Monica, CA
 V. Jokūbaitis, Euclid, OH
 E. Jonušas, Omaha, NE
 A. Jonynas, Pacific Palisades, CA
 J. Juodis, Beverly Hills, FL
 S. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
 J. Jurkūnas, Beverly Shores, IN
 A. Kantvydas, Weston, Ont.
 K. Karuža, Los Angeles, CA
 Dr. B. Kasakaitis, Chicago, IL
 J. Kazickas, PhD, Greenwich, CT
 G. Kazlauskas, Calabasas, CA

Kun. G. Kijauskas, SJ,
 Cleveland, OH
 Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
 Dr. Alf. Kontvis, Westminster, CA
 Dr. L. Kriaučeliūnas, Lockport, IL
 Dr. J. S. Kriaučiūnas, Putnam, CT
 Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
 A. Kudirka, Puerto Rico.
 S. Kudokas, Santa Monica, CA
 C. Kulas, Southbury, CT
 H. Kulber, Brooklyn, NY
 J. Kutra, Santa Monica, CA
 S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
 C. Laucis, Chicago, IL
 G. Levinskas, Creve Coeur, MO
 E. Likanderis, Chicago, IL
 J. Liudžius, New Britain, CT
 J. Lukas, Woodbridge, CT
 B. Macijauskienė, Sunny Hills, FL
 K. Majauskas, Chicago, IL
 J. Malin, Pt. Richey, FL
 P. Manelis, Davis, CA
 A. Markevičius, Santa Monica, CA
 F. Masaitis, La Mirada, CA
 V. Mažeika, Park Ridge, IL
 A. ir L. Mažeikos, Marina
 del Rey, CA
 M. Merkevičius, Omaha, NE
 J. Mikaila, Seminole, FL
 V. Mileris, MD, Livonia, MI
 C. Miles, Norristown, PA
 A. Milius, Santa Monica, CA
 M. K. Mitrius, Bloom. Hills, MI
 J. Mulokas, Santa Monica, CA
 A. Musteikis, Fallon, NV
 A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
 M.L. Namikai, Glendora, CA
 L. Oksas, Los Angeles, CA
 Kun. dr. A. Olšauskas, Los Angeles, CA
 Rev. T. Palis, Pittsburg, CA
 Rev. V. Palubinskas, New York, NY
 D. Paškevičius, Santa Monica, CA
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
 V. Pažemėnas, San Carlos, CA
 V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
 F. Petrauskas, Syracuse, NY
 J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
 J. Petronis, Los Angeles, CA
 E. Pikelis, Chicago, IL
 J. Pleinys, Hamilton, Ont.
 P. Pranis, Vista, CA
 V. Prasčiūnas, San Pedro, CA
 Rev. dr. P. Ragažinskas, Central, NM
 G. W. Radvenis, Los Angeles, CA
 Kun. V. Radvina, Cloverdale, CA
 Inž. J. Rasys, Cambridge, MA
 A. Ratkelis, S. Laguna, CA
 K. Raudys, Toronto, Ont.
 V. Raulinaitis, Chatsworth, CA
 K. R. Ražauskas, Dearborn Hts., MI
 Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
 A. Rugys, W. Palm Bch., FL
 E. Sabalienė, Los Angeles, CA
 Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
 R. Sakas, Glendale, CA
 C. Šarpalis, Baltimore, MD
 A. Šatas, Cicero, IL
 K. Savickus, Oak Lawn, IL
 E. Sawatzky, San Jose, CA
 D. Schmutzer, Glendale, CA
 M. R. Shalins, Woodhaven, NY
 A. Sinkys, New York, NY
 A. Sinkys, Santa Monica, CA
 E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
 V. Skirgaila, MD, Rancho Palos Verdes,
 CA
 Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
 V. Smailis, Pt. Charlotte, FL
 A. Skridulis, Daytona Bch, FL
 Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
 E. Stirbys, Santa Monica, CA
 E. Rukštelytė-Sundstrom, Forest Pk.,
 IL
 D. Šurantas, MD, Rockford, IL
 C. Šimkus, W. Harford, CT
 V. Tamošiūnas, Detroit, MI

B. Tiškus, Collinsville, IL
 A. Trainis, Richmond Hill, NY
 C. K. Trečiokas, Union, NJ
 L. Tumas, Santa Monica, CA
 P. Uknes, Brooklyn, NY
 P. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
 Rev. I. Urbonas, Gary, IN
 V. Urbonas, St. Petersburg, FL
 P. Urbutis, Lighthouse Pt., FL
 O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
 A. Vaitkus, Belleville, IL
 A. Vakselis, Richmond Hills, NY
 Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY
 V. Vebeliūnas, Richmond Hill, NY
 V. Vidugiris, P.E. Palos Verdes, CA
 A. Vitėnas, Holmdel, NJ
 J. Vitėnas, Oxon Hill, MD
 M. Volodka, Downers Grove, IL
 S. Waitek, Brentwood, CA
 A. Yutz, Munhall, PA
 E. Žiaušys, Amsterdam, NY

*"Lietuvių Dienų" garbės
 prenumeratoriais skelbiami tie, kurie
 kasmet prisijūnia po 35 dol.*

The LITHUANIAN

HERITAGE PROGRAM at Kent State University proudly announces the establishment of scholarships. The scholarships were established by private contributions by Lithuanians in the United States.

* One or more undergraduate scholarships or one graduate scholarship will be awarded annually.

* The undergraduate scholarship will be \$500.00 per semester renewable for eight successive semesters. The graduate scholarship will be \$1,500.00 per semester renewable for two semesters.

REQUIREMENTS

* Undergraduate student must have a 2.8 grade point average from an accredited high school and must maintain a 2.8 average while at Kent State University.

* The undergraduate recipient is expected to focus on Lithuanian culture and/or history in papers within his or her courses.

* Graduate student must maintain the standards set forth by his or her department.

* Recipients must have working knowledge of Lithuanian.

* Graduate students must reflect a Lithuanian theme.

* Recipient must also work 10 hours per week for the Lithuanian Heritage Program.

* Recipient must fulfill all requirements set forth by Kent State University.

* Deadline for application is July 31, 1988.

Applications to be addressed to:
Dr. H. Hochhauser
Lithuanian Program Director
Ethnic Heritage Program
314 Satterfield Hall,
Kent State University
Kent, Ohio 44242

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygu

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Chicago, Ill.—"Patria", "Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius

Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library

Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.

Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.

Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienj Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.

Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodj atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

BALTIC BAKERY

ANKŲ ŠEIMA — savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510

— ir —

2616 W. 69th St., Cicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniam vykdyti Lietuvos Laisvės Išdūi—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius

HENRIKAS BAJALIS

207 N. Windsor Blvd.

Los Angeles, CA 90004

Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00

WBMD—750 Kilocycles

Šios programos vedėjai:

Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.

Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.

Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda

LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais

9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98

Petras Viščinis, vedėjas

173 Arthur St., Brockton, MA 02402

Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"

—Amerikos Lietuvių Radijo—

Sekmadieniais

nuo 7 val. iki 8 val. ryto

iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:

Anatolijus Šlutas

Anglų kalbos skyrelio:

Frances Šlutienė

2646 W. 71st. St., Chicago, IL 60629

Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val vakaro

Visos laidos iš tos pačios stoties

WCEV 1450 AM banga

Programos vedėja:

Kazė Brazdžionytė

511 SO. NOLTON AVE.

WILLOW SPRINGS, IL 60480

tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS

13436 Garfield, Detroit, MI 48239

Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VAL.

WPON — 1460 AM

Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. Algis Zaparackas
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.

Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM

Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas
ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING
SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĖ"

Lithuanian Broadcasting SPA

PROGRAM DIRECTOR

SALOMEJA ŠMAIŽIENĖ

PROGRAM EVERY SUNDAY — 7:00 AM

KIXT AM 1420

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913

Res. Telephone (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania

Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.

sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.

PROGRAMOS VEDĖJAI:

Povilas ir Gertrude Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki
10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM
banga

ROMAS KEZYS

217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364

Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R.
Kiršteinis, vicepirm., J. Krokytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
320 Durman St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Isteigta 1951 m.

Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja:

Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,
CANADA

Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; Dr. J. Gailius

Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Kauno miesto mokyklų lietuvių mokinių kuopa 1910-11 metais, kada lietuvių moksleivija dar nebuvo susiorganizavusi į ateitininkus ir aušrininkus. Nuotrauka daryta 1910 metų gale ar 1911 m. pradžioje, dar niekur nespausdinta.

Pirmoji eilė: Kazys Bizauskas (Lietuvos nepriklausomybės akto signataras, diplomatas, paskutiniojo nepriklausomos Lietuvos ministro pirmininko pavaduotojas), Lipčiūtė (Gečienė, Maironio seserėčia), Jonaitis.

Sėdi: Antanina Gustaitytė (Šalčiuvienė, rašytoja), kuopos globėjas adv. Petras Leonas (ministras, profesorius), poetas, "Draugijos" žurnalo redaktorius prel. A. Dambrauskas (Adomas Jakštas), poetas J. Maironis (kuopai skaitęs Lietuvos istorijos paskaitas), rašytoja Sofija Čiurlionienė, Toliušytė (Raupienė, labdaros dr-jų veikėja), Gustaitytė.

Stovi: Jackus Sondeckis (Šiaulių miesto burmistras, "Keleivio" redaktorius), Lipčius (Maironio seserėnas, finansų ministerijos departamento direktorius), Kazys Tallat-Kelpša (br. generolas, kavalerijos viršininkas), Salomėja Banaitytė (Nasvytienė), Tumaitė (?), Petraitytė (Paltarokienė), NN, NN, Bronė Mėginaitė (Klimienė, Vaižganto

seserėčia), Vytautas Steponaitis (pulkininkas ltn., kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriaus viršininkas, karinės spaudos redaktorius), Kazys Trumpis (vet. gydytojas).

Paskutinėj eilėj: NN, Petras Kirlys (pulkininkas ltn., kariuomenės štabo II skyriaus viršininkas), Petras Kerpė (teisininkas, vidaus reikalų viceministras), Radušis (Žemės banko direktorius), Leonas (adv. P. Leono sūnus), Antanas Petraitis (gydytojas), NN, Antanas Nasvytis (agronomas), Pijus Grajauskas (Lietuvos banko direktorius), Motiejus Nasvytis (gydytojas), Jonas Jackus (br. generolas, karo mokyklos generalinio štabo viršininkas). Tuo metu kuopos pirmininkas buvo Motiejus Nasvytis.

Bizauskas, Kirlys žuvo Stalino katorgoj, Kerpė — Stutthofio stovykloj, kiti mirė Lietuvoj, Vak. Europoj, Amerikoj. Gyvų bėra gal vienas, kitas.

The Kaunas public school's Lithuanian students' committee, before Lithuanian students had organized into the **Ateitis** and **Aušra** groups. The photograph has never been published before and was taken at the end of 1910 or the beginning of 1911.